

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka

Diplomová práce

Bc. Simona Kotalová

Literární obrazy manželství v proměně století

Olomouc 2015

vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedenou literaturu.

V Čehovicích dne 20. 4. 2015

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce, za cenné rady a připomínky, které jsem ve své práci zohlednila.

OBSAH

	Úvod	5
1	Muž a žena z psychologického hlediska.....	6
1.1	Mužský a ženský svět	6
2	Muž a žena, manželství jako literární téma	14
3	Proměna literárních obrazů vztahu muže a ženy v české literatuře.....	18
3.1	Manželství konce 19. století	18
3.1.1	Odraz manželství v díle Karolíny Světlé Vesnický román.....	20
3.1.2	Odraz manželství v díle Karla Václava Rase Kalibův zločin.....	28
3.2	Manželství v první polovině 20. století	37
3.2.1	Odraz manželství v díle Ivana Olbrachta Žalář nejtemnější.....	38
3.2.2	Odraz manželství v díle Jarmily Glazarové Roky v kruhu.....	45
3.3	Manželství na začátku 21. století.....	52
3.3.1	Pojetí moderního manželství v díle Simony Monyové Manželky na odpis	54
3.3.2	Pojetí moderního manželství v díle Michala Viewegha Biomanželka.....	61
4	Shrnutí – manželství napříč stoletím	66
	Závěr	68
	Seznam použité literatury	70
	Anotace.....	72

ÚVOD

Manželství hraje významnou roli v životě každého člověka a je součástí společnosti již po celá staletí. Je přirozené, že dva lidé, kteří se mají rádi a rozhodnou se pro společné soužití touží svoji lásku potvrdit i formálním způsobem. Hodnota a význam manželství se stále mění, ale vždy zůstane nezbytnou a důležitou součástí v životě jednotlivce. S odlišnou společností a dobou se různí názory na manželství, ale vždy bude považováno za trvalou hodnotou, která podle mě patří do každé rodiny.

Diplomovou práci s názvem Literární obrazy manželství jsem si zvolila hlavně z toho důvodu, že mě zajímá proměna vztahu muže a ženy v manželství, které hrálo a hraje v každém století odlišnou roli. Dříve se lidé brali výhradně za účelem materiálního nebo jiného zajištění a manželství z lásky bylo téměř vzácností. Dnes je situace zcela opačná a lidé se pro svatbu rozhodují z velké a vroucí lásky a zpravidla málokdo od svatby očekává finanční zlepšení své situace. Hlavním cílem mé práce bude na vybraných literárních dílech poukázat na vztah muže a ženy v manželství, který byl v každé době uzavírán za jiným účelem. Na konkrétních literárních postavách a ukázkách se snažím vystihnout psychologicko-literární aspekty vztahu muže a ženy v manželství a srovnání se současnou situací. Zvolila jsem období od 2. poloviny 19. století po současnou moderní společnost, s tím, že v každé etapě je zastoupena jedna kniha od spisovatele a druhá od spisovatelky.

Práce je rozdělena do několika kapitol, z nichž třetí považuji za stěžejní. V první kapitole se zabýváme mužem a ženou, a to především z psychologického hlediska. Zjištěné informace poskytují základ pro další kapitoly a analýzu vztahu. Zaměříme se především na rozdíly mezi mužským a ženským chováním v manželství nebo ve vztahu vůbec. Dílčím cílem druhé kapitoly je krátké představení několika literárních děl z české literatury od 19. století, ve kterých se vyskytuje manželství jako základní motiv knihy. V třetí kapitole si přiblížíme podoby manželství v 19., 20. a 21. stoletím. Zde budeme zkoumat do jaké míry se knižní podoba shoduje se současnou realitou. V závěrečné kapitole je krátké shrnutí získaných poznatků.

1 MUŽ A ŽENA Z PSYCHOLOGICKÉHO HLEDISKA

Jak se liší muži a ženy? Otázka, která fascinuje a vzbuzuje na naší planetě mnoho vědeckých i politických dohadů. Během různých historických dob byli muži a ženy často viděni rozdílně. Na základě kulturních stereotypů byli muži odjakživa považováni za inteligentnější, odvážnější, vyzrálejší a morálnější než ženy, které byly v minulosti brány spíše jako majetek mužů. Rozdíly mezi muži a ženami jsou velké, ale neznamená to, že je jedno pohlaví lepší než druhé.¹

„Dříve byla role muže a ženy jasná. Muž byl lovcem potravy a žena byla ochránkyní obydlí, nositelkou a dárkyní života a její schopnosti se vyvíjely, tak aby co nejlépe odpovídaly této roli.“² Jediná starost ženy byla udržovat rodinný život a vychovávat děti. Muž měl zajistit potravu a nic víc se od něj neočekávalo. V dnešní době jsou však na muže a ženy kladeny zcela jiné požadavky. Od ženy se očekává, že bude pracovat, bude dobrá manželka, výborná a starostlivá matka, vždy dokonale upravená, denně bude mít navařeno, uklizeno a do toho všeho bude mít skvělou náladu. Od muže se očekává, že zajistí rodinu především po finanční stránce. V současné moderní společnosti však najdeme i rodiny, kde jsou role muže a ženy obráceny, což v minulosti nepřipadalo vůbec v úvahu, že by žena finančně zajišťovala rodinu nebo, že by muž byl na mateřské dovolené. V následující kapitole se tak zaměřím na mužský a ženský svět z psychologického pohledu a na odlišnosti mezi mužem a ženou.

1.1 Mužský a ženský svět

Všeobecně je žena považována za bytost křehčí, zranitelnější a emocionálně labilnější než muž. Ne všichni s tím můžeme souhlasit, ale vždy bude žena brána jako něžnější pohlaví. Ženy mají vyvinutější smysl pro moudrost a intuici. Ženská intuice je po dlouhá staletí považována za šestý smysl, který mají výhradně ženy. Dokáží předvídat nebezpečí a vycítit různé emoce. *„Ženy jsou citlivější a vnímavější ve vztazích k druhým. Na těchto vztazích jsou více závislé, jsou introvertní, orientované na domov a emočně labilní.“³* Dokáží se vcítit do

¹ LIPPA, R. A: Pohlaví. Praha: Academia, 2009. s. 22

² PEASE, A: Proč muži nedokážou dělat více věcí současně a ženy neustále mluví. Brno: 2003. s. 6

³ OAKLEYOVÁ, A. Pohlaví, gender a společnost. Praha: 2000. s. 45

problémů druhých, mají soucit se slabými a bezmocnými, více si zabírají běžné starosti a častokrát na ně myslí více než je potřeba. V rozhodování bývají citlivější a méně objektivní než muži. Spokojená rodina a harmonický domov jsou pro ně jednou z nejdůležitějších věcí na světě. Muži bývají statečnější, otevřenější, extrovertnější, sebevědomější a častokrát i přesvědčeni o schopnosti manipulovat s lidmi, převážně pak se ženami. Mají pocit, že nad nimi mají navrch a mohou je ovládat. Oproti ženám však bývají charakterizováni jako pasivnější a nespolečenšší. V mnohých případech je to právě žena, která převezme iniciativu a muže přiměje k různým činnostem nebo společenským akcím. Ženy se rády ukazují s partnerem na veřejnosti, ať už za účelem zábavy, seznámení se s novými lidmi nebo předvedení nových šatů. „*Jsou to ženy, které dělají více pro vztah, je to pro ně samozřejmost, kterou tudíž očekávají i od muže.*“⁴ To vše souvisí s jejich větší citlivostí a orientací na partnerský život.

Také pojetí strachu je rozdílné u muže a ženy. „*Pro muže je typický strach ze selhání, ponížení a prohry. Žena se cítí být ohrožena nedostatečnou jistotou ve vztazích a nedostáváním dostatečného množství lásky, nýbrž i uznání.*“⁵ Jedna z typických mužských vlastností je pýcha. Většina mužů má o sobě někdy až přehnané mínění a vysoké sebevědomí, proto se není čemu divit, že strach ze selhání a ponížení je pro ně nepřijatelný a jeden z největších nepřátel. Žena má největší strach z toho, že jí není věnována dostatečná láska, jakou si myslí, že si zaslouží a jakou ona věnuje tomu druhému. Za projev nedostatečné lásky považují odstup. Naopak stud je vlastnost, která je více přisuzována ženám než mužům. Většina žen je sama se sebou nespokojena, neustále na sobě hledá nedostatky, za které se stydí více než muži.

„*Jeden z největších rozdílů mezi muži a ženami se projevuje v tom, jak se vyrovnávají se stresem. Muži se soustředí a stáhnou, kdežto ženy jsou stále vzrušenější a emocionálně zaujatější. Muži se cítí dobře, když problémy řeší, kdežto ženy, když o nich hovoří.*“⁶ Pro mnoho žen se mužské řešení problémů, stáhnutí do sebe a mlčenlivost, může zdát jako nepochopitelné řešení problému, které stejně nedospěje k úspěšnému konci. Ženy si o svých problémech potřebují vždy s někým promluvit, vyslechnout názor druhých, s kamarádkami se

⁴ PONĚŠICKÝ, J. Fenomén ženství a mužství. Praha: 2008. s. 101

⁵ Tamtéž. s. 93

⁶ GREY, J. Muži jsou z Marsu ženy z Venuše. Praha: 1994. s. 31

navzájem utěšovat a pomáhat si, kdežto muži se se svými problémy potýkají zásadně sami, rádi vše dusí v sobě a zřídka kdy o nich hovoří, pokud nepotřebují odbornou radu. Problémy si muž nechává pro sebe a žádat o pomoc, když něco může udělat sám, považuje za známku slabosti. Nepochopení a neuznání těchto rozdílů bývá častým důvodem k neshodám.

Když si muži a ženy nejsou vědomi své rozdílnosti, nutně se dostanou do sporu. Na opačné pohlaví se zlobí a cítí se být frustrováni. Častokrát se partneři mylně domnívají, že jestliže, je jejich partner miluje, bude reagovat a chovat se určitým způsobem, zpravidla tak, jak předpokládají, že by se chovali oni, když někoho milují. Zde však přichází častokrát zklamání, které nám brání si s porozuměním o rozdílech promluvit. *„Když neshoda vyústí v rozepři a potom bez varování v hádku, dvojice spolu náhle přestane laskavě mluvit a začnou se navzájem zraňovat, vyčítat si, obviňovat se, klást si ultimativní požadavky a podezírat se.“*

7

Žena, která je rozrušena či rozzlobena často pláče, křičí, vzrušeně gestikuluje a používá emocionálně zabarvená přídavná jména, která přesně vystihnou, jak se cítí. V těchto případech chce být žena utěšována, ale málokdy se jí dostane láskyplných slov, která potřebuje v takovýchto chvílích slyšet. Muži jsou obvykle rozzlobeni a nemají pocit, že žena musí po každé hádce slyšet jejich vyznání lásky. V mnohých případech je to však, to jediné po čem žena touží. Potřebuje cítit, že není sama, že je hýčkána a to nejen po hádce, ale i v době, kdy je vyčerpaná, zoufalá nebo zdrcená. *„Ženy chtějí slyšet, že jsou milovány, naopak muži chtějí slyšet slovo uznání a respektu, jak za jejich profesionální výkon, tak za jejich milenecké kvality.“*⁸ Častou reakcí žen na těžké chvíle je pláč, k slzám mají blíže než muži a snadněji se nechají odradit. Ženy pláčou, když jsou šťastné i nešťastné, znají slzy radosti i smutku. Ženy jsou více emocionálně založeny, a proto pláčou více než muži. Je to však dáno i kulturou a výchovou, ve které vyrůstaly. Mnoho mužů se řídí rčením, že „chlapi“ přece nepláčou, pláč je pro ně projevem slabé vůle a málokterý muž by ženě přiznal, že občas pláče. Když se ženy při hádce s mužem rozbřečí, předpokládají, že se u muže projeví ochránářské city a začnou ženy utěšovat, v mnoha případech to má však zcela opačnou reakci a pláč muži berou jako známku citového vydírání.

⁷ GREY, J. Muži jsou z Marsu ženy z Venuše. Praha: 1994. s. 111

⁸ PONĚŠICKÝ, J. Fenomén ženství a mužství. Praha: 2008. s. 99

Jednou z dalších žensky typických reakcí je vyčítání a citové vydírání. „*Vyčítání je znamením, že žena chce víc, víc uznání od své rodiny za to, co jí až doposud dala, a více příležitostí směřovat k lepšímu životu.*“⁹ Žena vyžaduje od muže větší pozornost, snaží se na sebe upozornit výčitkami, které v mnohých případech nemyslí vážně, ale v tu chvíli je vidí jako jediné řešení a doufá v srdceryvné vyznání lásky. „*Ženy, jimž se jejich vyčítání vymklo z ruky, bývají nespokojené, osamělé a zklamané manželky či matky, které se cítí nemilované a zneuznané. Dostane-li se vyčítající ženě uznání za to, že dělá malé, rutinní úkoly, znamená to obvykle konec většiny výčitek.*“¹⁰ V mnoha případech si ženy vynucují pozornost ne zrovna příjemným způsobem a vyčítání bývá jasným signálem, že mezi dvěma lidmi existuje komunikační nebo jiný problém. Častěji také než muži vyhrožují odchodem a myslí si, že co je nejhorší pro ně musí být i pro partnera. Dalším způsobem, kterým si žena od muže vynucuje pozornost je citové vydírání. Nemusí se jednat vždy o ženu, která je vyděračem, ale je to častější případ, kdy se muži stanou oběťmi citového vydírání než jeho pachateli. Citové vydírání spočívá v tom, že vám blízká osoba rafinovaně a zdatně vyhrožuje nějakým postihem nebo naznačí, že budete trpět, když neuděláte, to co žádá. Osoba, která se stane citovým vyděračem, dobře zná silné a slabé stránky svého partnera i jeho nejhlubší tajemství, které dokáže ve správném okamžiku použít k jeho zranitelnosti. „*Citoví vyděrači většinou vypadají silní a energičtí. Budí dojem, že vědí, co chtějí, a že jsou připraveni udělat vše, co je pro to potřeba, ale jen zřídka tomu tak bývá. Vyděrači většinou jen zastrašují. Nemají dost sebedůvěry, aby o situaci hovořili a zvažovali různé možnosti a zoufale se bojí ztráty toho, co už mají. Obvykle obviňují svou oběť ze sobectví, nepozornosti a sebestřednosti, což jsou vlastnosti, které mají oni sami.*“¹¹ Citové vydírání patří mezi jeden z nejhorších způsobů, jak si vynutit lásku a v mnohých případech to má opačný efekt, kdy partnera spíše odradí než, že k sobě připoutají.

Častým projevem u mužů je agresivita. „*Agresivita je chlapcům vrozená, není naučená. Agresivita je jedním z rysů povahy, který nelze vysvětlit sociální podmíněností.*“¹² Agresivita bývá často spojena s násilím, křikem, vztekem nebo uplatňováním zákazů a

⁹ PEASE, A. Proč muži lžou a ženy pláčou. Brno: 2002. s. 40

¹⁰ PEASE, A. Proč muži lžou a ženy pláčou. Brno: 2002. s. 41

¹¹ Tamtéž. s. 116

¹² PEASE, A. Proč muži neposlouchají a ženy neumí číst v mapách. Brno: 2003. s. 206

příkazů. Muži bývají agresivnější než ženy a je důležité, aby nepřerostla v násilí a fyzickému ubližování ženy. Agresivita u žen je spíše slovní, kdežto u mužů bývá fyzická. Agresivní a podrážděné chování je do značné míry pro muže typické. „*Potlačení agrese u mužů se děje spíše z obavy před její intenzitou až destruktivitou. Ženy potlačují agresi z důvodu udržení harmonického vztahu, v důsledku svého vývoje, výchovy, patriarchátu atd. její zastřešená forma však může vést ke stejně zničujícímu chování, k intrikám, k nenávisti, k nevšímavosti.*“

¹³ Mnoho mužů dokáže svoje chování a agresivitu potlačovat a ovlivňovat, protože jsou si dobře vědomi, k jakým hrozným následkům by to mohlo vést, proto se mnohdy při vyhocených situacích raději sbalí a odejdou pryč. Agresivita z nich vyprchá a nelitují věci, které by nešly vzít zpět. Jsou muži, kterým přináší potěšení, když můžou své partnerky utiskovat a ponižovat. „*Muž, jenž nebyl dostatečně rodiči či okolím uznáván a nyní nedostává dost stálého obdivu od partnerky, ji ponižuje a utiskuje.*“ ¹⁴ Ženy to v mnohých případech snáší hlavně z důvodu, že se bojí partnera opustit, zůstat samy a postavit se na vlastní nohy. „*Na úkor žen si muži budují do značné části svůj narcismus, své sebevědomí tím, že ženy ponižují a vysmívají se jim.*“ ¹⁵ Jen mála většina z nich se někomu svěří nebo vyhledá odbornou pomoc a mnoho žen si nalhává pocit, že si to vlastně zasloužily.

V současné době trpí mnoho žen různými chorobami zejména psychického rázu. „*U žen bývá častěji diagnostikována hysterická či depresivní osobnost, u mužů narcistické a schizoidní vlastnosti*“ ¹⁶ Je všeobecně známo, že ženy bývají hysteričtější než muži a mají sklony k depresím. Mají přehnané reakce, jsou impulzivní a jsou schopny se pohádat i kvůli sebemenší hlouposti. Deprese je vážné psychické onemocnění, které se u žen projevuje především pokleslými náladami, úzkostí a pocitem méněcennosti. U mužů se nejčastěji vyskytuje schizoidní porucha osobnosti, která se vyznačuje emočním chladem, odstupem, uzavřeností nebo necitlivostí. „*Stále více mužů také trápí pochybnosti o sobě a své potenci v širokém slova smyslu, stahují se do sebe, stávají se nespolehlivými a nezodpovědnými, na ženách přenechávají starost o rodinný život i výchovu dětí, vyhýbají se konfliktům, potlačují své emoce. Lze to připsat vzrůstajícímu sebevědomí žen. Muži jsou vystaveni stále větším*

¹³ PONĚŠICKÝ, J. Fenomén ženství a mužství. Praha: 2008. s. 94

¹⁴ Tamtéž. s. 111

¹⁵ Tamtéž. s. 70

¹⁶ Tamtéž. s. 32

nárokům žen na tolerantní a emoční chování.“¹⁷. V dnešní společnosti nejsou výjimkou ani muži, kteří trpí naprosto opačnými problémy, než muži s přehnaně vysokým sebevědomím. Vedle své ženy mohou trpět komplexem méněcennosti, ať už je důvod jakýkoliv, stahují se ze společenského života a neplní si své povinnosti, které by jako muži měli zajistit. „*Ženy, které vydělávají více než muži a mají vysoké sebevědomí, mohou být důvodem značných potíží a nepochopení ze strany muže. Nedostatečná přizpůsobivost a konzervativnost muže vede mnohdy ke krizím i v citové oblasti. V minulosti byla žena ekonomicky závislá na muži a byla to ona, která se vždy přizpůsobovala a poslouchala.*“¹⁸ Situace, kdy žena vydělává více než muž, není v současnosti nijak zvlášť ojedinělá, avšak pro mnoho mužů to znamená potupu a ránu pro jejich ego.

Co se týká žárlivosti, jsou na tom obě pohlaví přibližně stejně, i když se jejich motivace částečně liší. „*Jeden ze stěžejních motivů je potřeba druhého zcela vlastnit – u mužů druhé pohlaví spíše ovládat, zjednat si poslušnost, obdiv, ale i věrnost. Často i prostý pohled ženy na jiného muže se stane škrábancem na jeho citlivé mužnosti. Žena chce muže vlastnit a kontrolovat za účelem udržení vztahu.*“¹⁹ Žárlivost je běžná vlastnost, která se objevuje u všech lidí, každý ji však prožívá odlišně. Tzv. zdravá žárlivost je neškodná a do vztahu patří, je známkou toho, že partnerovi na vás záleží. V některých případech může jít o okořenění vztahu, kdy si partneři uvědomí, že nechtějí jeden druhého ztratit a začnou si ho více vážit. Zdravá žárlivost je ve vztahu přípustná, nesní však přerůst v žárlivost chorobnou, která je zabijákem vztahu. Chorobný žárlivec nepotřebuje žádný důvod, je přesvědčený pouze o své pravdě, kterou mu partner nedokáže vyvrátit. Partnerovi prohlíží mobil, kapsy nebo peněženku za účelem najít pádný důkaz jeho nevěry. „*Touha druhého kontrolovat a vlastnit zpravidla spočívá ve vnitřním pocitu méněcennosti. Nepřipadáme si dost dobří pro to, aby s námi partner zůstal jen tak. Ještě více neuvěřitelné žárlivcům připadá, že by mohli být milováni takoví, jací jsou ve své přirozenosti. Svou vnitřní nejistotu si potřebují navenek upevnit především mocensky, a tak je nejčastějším projevem žárlivosti výčitka, slovní útok, manipulace, vyvolání pocitu méněcennosti ve druhém a v neposlední řadě také fyzické*

¹⁷ PONĚŠICKÝ, J. Fenomén ženství a mužství. Praha: 2008. s. 61

¹⁸ BRTNÍKOVÁ, M. Muž a jeho svět. Praha:1982. s 115

¹⁹ Tamtéž. s. 95

upevnění myšlenky, že já jsem tady pánem/paní.“²⁰ Žárlivost u mužů a žen se projevuje stejným způsobem a nelze jednoznačně říct, které pohlaví žárlí více či méně. „*Leckdy vznikají destruktivní žárlivé scény v důsledku nedostatku taktu, když se partner dívá po jiných ženách či mužích v přítomnosti druhého.*“²¹ V tomto případě bývají častěji odhaleni muži a stávají se tak terčem žárlivého výslechu a zvědavých otázek, zda s dotyčnou něco mají, proč se na ni dívají a jestli jim připadá atraktivnější než jejich přítelkyně či manželka.

Co se týká komunikace muže a ženy jsou na tom obě pohlaví zcela odlišně. Vzájemná komunikace je občas velmi obtížná a naráží na řadu nedorozumění. „*Žena si přeje porozumění beze slov, vcítěním, muž má být pozorný a všimat si jejího výrazu. Muž si naopak přeje jasnou formulaci problému, eventuálně logickou, nikoli emoční výměnu názorů, věcnost, jež odpovídá jeho osobnosti.*“²² Muži oproti ženám komunikují velmi stručně, jasně a volí krátké věty bez různých metafor či slov emocionálního zabarvení. Ženy mají často tendenci pouze naznačovat, což muž dokáže jen málokdy pochopit „*Ženy se k vyjádření svých pocitů uchylují k básnickým licencím, užívají různých superlativů, metafor a zobecnění. A muži to mylně berou doslova, protože nechápou, co tím, že chtějí říci, reagují obvykle nevstřícně.*“²³ Ženy také často říkají věci, které myslí ironicky, ale muži to nechápou a jejich reakce je opačná než, kterou žena od nich očekává. Ženy si touží povídat o všem, vypovídání se a svěřování berou jako očištnou terapii z problému, který je například trápí. Projevovat osobní pocity je pro ženy důležitější než dosáhnout cílů a úspěchu. „*Mušský mozek je orientován na přímé řešení konkrétních úkolů, problémy řešit a odstraňovat. Oproti tomu mozek ženský je zaměřen více na komunikaci o problémech, jejich rozebírání a neorientuje se přímo k jejich řešení*“²⁴ Dalším zásadním problémem v komunikaci, který my ženy pociťujeme, je, že nás partner neposlouchá. Častokrát si ženy stěžují, že je partner nedokáže vyslechnout a být jim oporou v době, kdy to nejvíce potřebuje. „*Když žena nemá oporu ve chvílích, kdy se občas cítí nešťastná, nemůže být ve skutečnosti šťastná nikdy.*“²⁵ Každá žena potřebuje jistotu a mít

²⁰ Chorobná žárlivost. [online], Dostupné z <http://www.skola-pro-zeny.cz/chorobna-zarlivost/>

²¹ PONĚŠICKÝ, J. Fenomén ženství a mužství. Praha: 2008. s. 99

²² PONĚŠICKÝ, J. Fenomén ženství a mužství. Praha: 2008. s. 110

²³ GREY, J. Muži jsou z Marsu ženy z Venuše. Praha: 1994. s.51

²⁴ PEASE, A. Proč muži lžou a ženy pláčou. Brno: 2002. s.21

²⁵ GREY, J. Muži jsou z Marsu ženy z Venuše. Praha: 1994. s. 96

někoho, na koho se může vždy spolehnout, a kdo jiný by to měl být, než partner, kterého si vybrala a rozhodla se s ním sdílet svůj život. V temných chvílích života si každý uvědomí jaké štěstí má nebo nemá, že má vedle sebe právě takového partnera. „*Máme-li pocítit pozitivní city lásky, štěstí, důvěry a vděčnosti, musíme čas od času také pocítit smutek, strach a lítost.*“²⁶

„*Mnoho žen se vdává s myšlenkou, že po svatbě budou na svém muži pracovat, odnaučí ho pít či chodit za kamarády, naučí ho slušnějším způsobům, to vše je dočasně považováno za důkaz lásky. Většinou nedojde ke kompromisu, buď se muž přizpůsobí, nebo se obrní argumentem, že si ho vzala takového, jaký je.*“²⁷ Žena by si měla uvědomit, že jen málo věcí je v jejich rukou, které může na svém partnerovi změnit. „*Snází se ho napravit nesčetnými způsoby. Považuje to za láskyplnou snahu, on si však připadá kontrolován, manipulován, odmítán a nemilován.*“²⁸ Jsou věci, které nelze změnit, i kdyby se žena sebevíc snažila. Během společného soužití se partneři jeden druhému částečně přizpůsobují, ale některé věci zůstanou navždy stejné, proto by si žena měla rozmyslet, zda se s některými věcmi, které ji vadí, smíří nebo včas odejde. „*Muži chápou přání žen je změnit jako omezování osobní svobody, která patří k jejich mužnosti.*“²⁹ Muži se neradi přizpůsobují a neradi mění své navyklé zvyky. V mladších letech jsou více soustředěni na sebe a potřeby druhých si tolik neuvědomují. Naopak žena především v mladších letech je ochotna se více obětovat a zformovat se tak, aby vyhověla potřebám partnera.

Předpokladem dobrého soužití muže a ženy je tolerance, věrnost, respektování práv toho druhého. Muž by měl umět odpouštět, být diskrétní, umět projevit zájem nejen o svoji partnerku, ale i o všechny členy své rodiny a dbát na to, aby se nenarušovaly dobré vztahy. Mnoho situací je třeba řešit kompromisem, protože některé věci pojímá muž a žena zcela odlišně. Muž by měl respektovat a uznávat názory druhých. Ke své rodině má být vždy zdvořilý, velkorysý a sebekritický.

²⁶ Tamtéž. s. 96

²⁷ PONĚŠICKÝ, J. Fenomén ženství a mužství. Praha: 2008. s. 115

²⁸ GREY, J. Muži jsou z Marsu ženy z Venuše. Praha: 1994. s. 108

²⁹ PONĚŠICKÝ, J. Fenomén ženství a mužství. Praha: 2008. s.99

2 MUŽ A ŽENA, MANŽELSTVÍ JAKO LITERÁRNÍ TÉMA

Láska, vztah muže a ženy je nesmrtelné a věčné téma literatury. Spisovatelé se již od dávných dob zabývali nejsilnějšími city mezi mužem a ženou, z kterých pramení nejen radost, ale i smutek. Romantická láska je vnímána jako fenomén, který rádi čtou nejen ženy, ale i muži. Vztah muže a ženy může být vyobrazen buď z pohledu milenecké lásky, manželské, nenaplněné nebo zklamané. Častým námětem literárních děl bývá láska nešťastná nebo milenecká.

V druhé polovině 19. století převažuje v literárních dílech nedobrovolný vstup do manželství, který se uskutečnil, ať už z finančních nebo jiných důvodů a byl zpravidla pro jednoho nebo pro oba prospěšný. Jako příklad můžeme uvést několik románů, pro které je charakteristické provdání se hlavních hrdinek za staršího muže a tragický konec manželství. V divadelní hře *Maryša* od bratrů Mrštíkoviých je mladá dívka Maryša donucena svým otcem vzít si za muže bohatého mlynáře Vávru, vdovce, který vychovává tři děti. Maryša se tak měla stát ženou v domácnosti a starat se v podstatě o cizí děti, což nemusí všechny ženy zvládnout. Když však žena svého partnera miluje, nemělo by ji dělat problém se postarat i o děti svého manžela z předchozího vztahu. Po marném odporu se Maryša podrobí vůli svého otce, vzdá se milovaného, avšak chudého Francka, který odchází na vojnu. V dnešní době se spousta lidí vzepře radám svých rodičů i za ten způsob, že by se neměli nějakou dobu bavit. Myslím si, že to však není dobře zvolená metoda, neboť rodiče jsou jen jedni a každé dítě by k nim mělo vzhlížet s respektem. Otec ji přesvědčuje, že to bude spokojené manželství a že se s ním bude mít dobře. „*Maryša je s ním nešťastná, avšak odmítá Franckův návrh, aby s ním utekla do Brna. Ale pak v okamžiku, kdy Vávrova žárlivost stupňuje její trýzeň a ohrožuje Franckův život, utrápená Maryša sahá k zoufalému činu. Otráví nemilovaného muže a zděšena jeho smrtí klesá na kolena a dovolává se božího slitování.*“³⁰ Motiv nešťastného manželství a milostného trojúhelníku s tragickým koncem vylíčil autor také ve své první hře *Paní Urbanová* z roku 1889. V díle od Zikmunda Wintera Rozina Sebranec se hlavní hrdinka provdá za staršího Karfu z důvodu své zhrzené a nešťastné první lásky. Rozina zavrhne na všechny muže a na truc se rozhodne stát manželkou zednického mistra, kterého podvádí. V dnešní době bychom se téměř ojedinele mohli setkat s ženou, která se na truc vdá za muže,

³⁰ Čeští spisovatelé 19. a 20. století: slovníková příručka. Praha: 1973. s. 190

kterého nemiluje. Všechny ženy touží po harmonickém vztahu plném lásky a porozumění. Existují i jiné způsoby jak vytrstet své blízké nebo sebe samu než je svatba s člověkem, který se nám nelíbí. Na nevěrnou a utrápenou Rozinu si její muž najde vraha, který ji na procházce zabije. Čin zůstane nepotrestán a manžel vyvázne bez postihu.

Podobný důvod pro sňatek, jaký měla Rozina, najdeme i v díle Gazdina roba od spisovatelky Gabriely Preissové. „*Chudá švadlena Eva miluje selského syna Mánka, ale uražena jeho matku se ho zřekne a vezme si kulhavého a ošklivého Samka.*“³¹ Manželům se narodí dcera, která však umírá a Eva z její smrti viní svého manžela. Nešťastná Eva utíká za Mánkem, „gazdou“ zemědělských dělníků do Rakouska, který se mezitím také oženil. Nevěra bývá v současnosti častým problémem mnoha partnerských či manželských párů. Vyrovnat se ní není vždy lehké, hlavně v případě, kdy partneři chtějí vztah zachránit. V takovýchto případech je však velmi těžké získat partnerovu důvěru zpět a věřit, že podobná situace se už nebude opakovat. Začínají plánovat rozvod a nový společný život. „*Když však slabošský Mánek není schopen se pro ni dát rozvést a Eva je morálně ponížena tím, že žije jenom jako „gazdina roba“, vrhne se do Dunaje.*“³² I v dnešní době se můžeme setkat s muži, kteří svým milenkám pouze slibují věci, které nikdy neuskuteční. Dříve byly rozvody velmi drahou a komplikovanou záležitostí, proto je zjevné, že se lidé k tak důležitému kroku jen málokdy rozhodli. V současnosti je rozvod vnímám jako běžná a v celku rychlá záležitost. Tragický konec manželství najdeme i v díle Advent od Jarmily Glazarové, které však spadá do první poloviny 20. století. Chudá svobodná matka Františka Plesníková si vezme staršího bohatého vdovce Juru Podešvu. Manželství probíhá z počátku spokojeně, Františka k němu cítí velkou vděčnost, že ji vysvobodil z chudoby. V ojedinělých situacích si zpravidla ženy mohou vděčnost zaměňovat s láskou. Nabydou pocitu, že když jim muž v těžkých chvílích pomohl, že jsou mu něco dlužni. Někdy vztah může vydržet a rozrůst se do šťastného manželství, jindy zůstane jen fáze pouze vděčnosti. Postupně se však stane vykořisťovanou, bezprávnou bytostí na jeho statku, kde ji ztrpčuje život nejen její manžel, ale i služebná Rozina. „*Prožije zde šest roků bolesti, utrpení, marných pokusů o smír i neméně marných vzpour*“³³ Velké zklamání přichází, když zjistí, že ji manžel podvádí s Rozínou. „*Navíc z malého Metoda se stane*

³¹ Čeští spisovatelé 19. a 20. století: slovníková příručka. Praha: 1973. s. 229

³² Tamtéž. s. 229

³³ Čeští spisovatele 20. století: slovníková příručka. Praha: 1985. s. 149

vzdorovitý darebák, tulák, který ještě zvyšuje její zoufalství. Děj vrcholí jedné zimní noci, kdy nešťastná Františka hledá svého syna a pak bezděky upálí v seníku své trýznitele, manžela Juru Podešvu a služku Rozínu.“³⁴ Žena se uchýlila k nejhoršímu řešení jakýkoliv problémů. Koncem 19. století se téměř v žádných dílech neobjevuje láska jako důvod pro svatbu.

Další tragický konec v manželství, který končí smrtí ženy, najdeme například v díle od Ladislava Fukse *Spalovač mrtvol*. V díle můžeme sledovat postupnou proměnu spořádaného a milujícího manžela, který se vlivem války a psychického onemocnění promění ve zcela cizího člověka, který nakonec svou ženu a děti zabije. Každá nemoc psychického rázu je velmi nebezpečná a může ohrozit nejen zdraví dotyčné osoby, ale i nejbližších. Duševní poruchy bývají nebezpečnější a náročnější na jakoukoli léčbu než jiné onemocnění. Od člověka duševně narušeného nelze vědět, co očekávat a soužití s takovým partnerem musí být velmi obtížné především pro druhou osobu. V současnosti, kdy přibývá domácího násilí, je v některých vztazích těžko odhalit, zda nemá partner dvojí tvář a v průběhu času se z něj nestane člověk ohrožující blízké osoby na zdraví nebo životě. V díle *Třináctá komnata* od Vladimíra Neffa můžeme vidět další nepodařené manželství a vypočítavost ženy, která se provdala, aby se zbavila svých dluhů. Narodila se jim dcera, která však nebyla důkazem jejich vroucné lásky. „*Ona byla jemná, kultivovaná, uzavřená, on vitální člověk, jenž si nikdy nebral servítky.*“³⁵ Hlavním problémem jejich manželství byla komunikace. Manželé nenašli žádnou společnou řeč, která je ve vztahu velmi důležitá. Oba byli rozdílné povahy, které byla spíše na škodu než přínosem. V každém vztahu je velmi důležité se tomu druhému přizpůsobit a respektovat jeho osobnost.

V díle Karla Čapka *Hordubal* stojí za nešťastným manželstvím odcizení manželů a následná nevěra ze strany ženy. „*Juraj Hordubal se vrací po osmi letech z Ameriky domů ke své ženě a zažívá obrovské zklamání. Žena je chladná, vyhýbá se mu, dítě se ho bojí.*“³⁶ Osm let je dlouhá doba a v dnešní době je téměř nemožné, aby se manželé po tak dlouhá léta neviděli. Je proto zřejmé, že odcizení a ochladnutí vzájemného citu muselo, alespoň podle mého názoru, přijít. Nyní se můžeme setkat s mnohými manželskými páry, které se na delší dobu vzdalují od své rodiny z důvodu pracovních příležitostí a finančního zlepšení.

³⁴ Čeští spisovatele 20. století: slovníková příručka. Praha: 1985. s. 149

³⁵ ULRICOVÁ, L. Obsahy z děl české literatury. Humpolec: 2000. s. 154

³⁶ Tamtéž. 92

V některých případech to může mít za následek rozchod nebo naopak větší sblížení. V Petrolejových lampách Jaroslava Havlíčka se hlavní hrdinka Štěpka provdá za muže, který nemá zájem o její osobnost, nýbrž o její majetek. Po svatbě ji tohle zjištění ztrpčuje život a ona se musí potýkat s řadou problémů, na které je sama. Podstatnou součástí každého vztahu je vzájemná opora v těžkých chvílích. Lidé si přejí partnera také z důvodu, že ve dvou se všechny radosti a starosti lépe snášejí. „*Štěpka je však statečná, vede statek a trpělivě snáší rozmary svého stále více chátrajícího muže, který nakonec zešílí.*“³⁷ I přes zjištění, že ji manžel nemá rád, se k němu nezachovala ošklivým způsobem, z čehož můžeme usuzovat, že byla ženou velmi šlechetnou. V dnešní době by se jen malá hrstka žen starala o nemocného muže, který si ji vzal z vypočítavosti.

Ze spisovatelek, které psaly o manželských problémech, je možno jmenovat například Zdenu Frýbovou nebo Valju Stýblovou. V knize první spisovatelky, Den jako stvořený pro vážnou známost, se řeší konflikty mezi partnery v manželské poradně. V manželské krizi se může ocitnout každé manželství a v případě jeho záchrany, kdy si partneři nevědí sami rady, existuje možnost navštívit manželskou poradnu, která je v současnosti běžnou záležitostí a lidem může zachránit jejich rozpadající se vztah. Odborníci se zaměřují nejen na řešení vážných partnerských nebo manželských problémů, ale také na posílení a harmonizaci vztahu. I ve své další knize Falešní hráči se autorka zaměřila na problémy v manželství a nevěru, se kterou se v dnešním světě můžeme setkat kdekoliv. V psychologickém románu od Alexandra Klimenta Marii je vyobrazeno rozpadající se manželství ženy v domácnosti. Se svým mužem žije deset let ve spokojeném manželství do doby, než zjistí, že ji manžel podvádí. „*Marie se zcela izolovala od všeho, co leželo za prahem její domácnosti, a není schopna zpřetrhané svazky znovu navázat.*“³⁸ Každá žena se těžko vyrovnává s nečekaným odchodem svého muže a o to více, když jde do náruče jiné ženy. Nevěra od Valji Stýblové je hlavním motivem nevěra muže, které chce svou ženu a dítě opustit kvůli jiné ženě. Nešťastná náhoda a tragédie, kdy jejich šestiletý syn přichází o nohu, je však na konec sblíží a manžel se rozhodne pro svou ženu a syna. Pro každého rodiče by měli být děti vždy na prvním místě a být tady pro ně, kdy je nejvíce potřebují, což byl případ i v tomto díle. Tragická událost je v každé rodině považována za zátěžovou zkoušku, kde se prověří vzájemný vztah členů rodiny.

³⁷ ULRICOVÁ, L. Obsahy z děl české literatury. Humpolec: 2000. s. 116

³⁸ Slovník českého románu: 1945-1991. Ostrava: 1992. s. 93

3 PROMĚNA LITERÁRNÍCH OBRAZŮ VZTAHU MUŽE A ŽENY V ČESKÉ LITERATUŘE

3.1 Manželství konce 19. století

Domníváme se, že manželství v 19. století mělo zcela odlišnou podobu, než je tomu dnes. Sňatky se zpravidla neuzavíraly z lásky, ale ze společenských důvodů. „*Ve výběru partnera hrály roli faktory ekonomické, sociální, náboženské i politické, případně profesní. Žena nesměla sňatkem na společenském žebříčku poklesnout, ba právě naopak, muž ji mohl povznést vzhůru.*“³⁹ Od žen se také očekávalo, že do manželství přinesou věno. Úlohou ženy v manželství byla především práce o domácnost a o děti. Neměla si na nic stěžovat a svoji roli měla přijímat s pokorou. Také dominance ženy v manželství byla téměř nemyslitelná. „*Pro manželku platila závazná pravidla chování. Měla být něžná, zdrženlivá a stydlivá, upravená, ale nikoli marnivá či fintivá, schopná respektovat libůstky svého muže, zajisti útulné prostředí domova, za žádných okolností se nesměla protivit svému údělu, ale ani si na něj komukoli stěžovat.*“⁴⁰ Muž vydělával a disponoval penězi a rozhodoval o osudu své manželky a dětí. „*Byl pánem domu, manželku měl povinnost živit, šatit a poskytnout jí přístřeší. Manželka mu vytvářela nezbytné zázemí, v němž si měl po namáhavé práci odpočinout.*“⁴¹ Vlastní domácnost, ať už to byla jediná místnost, chalupa nebo rozlehlý hospodářský statek, umožňovala ženě zúročit své znalosti a dovednosti, které ji byly od útlého věku vštěpovány.

„*Manželství byl obchod, jehož cílem bylo posílit rodinu, ne naplnit individuální sny o štěstí. Když si dnes někdo vybírá životního partnera z ekonomických důvodů, je to považováno za opovržením hodné, ač dříve to byl téměř jediný častý důvod ke sňatku.*“⁴² Muž nebo žena, kteří nebyli v té době v manželském svazku, byli považováni za „podivíny“ společnosti. „*Věkový rozdíl mezi manžely – neboť bylo společensky žádoucí, aby se dívka vdávala pokud možno mladá – býval zpravidla výrazně vyšší, než je tomu dnes. Ve srovnání s městem se lidé*

³⁹ LENDEROVÁ, M. Z dějin české každodennosti: Život v 19. století. Praha: 2009 s. 146

⁴⁰ LENDEROVÁ, M. K hříchu i modlitbě: žena v minulém století. Praha: 1999. s. 99

⁴¹ Tamtéž. s. 156

⁴² UTRIO, K. Dcery Eviny – historie evropské ženy. Havlíčkův Brod: 1994. s. 69

na venkově ženili a vdávali častěji a dříve.“⁴³ U dívek považovala společnost za nejvhodnější věk k uzavření manželství dvacátý rok jejich života.

Od manželů se očekávalo, že budou jeden druhého milovat a ctít, to ovšem neznamenalo, že by si budoucího partnera mohli sami vybrat. Předpokládalo se, že láska roste v manželství. „*Láskou se nemyslela romantická láska nebo vášeň, ale snášenlivá přichylnost. Manželství stále ještě sjednávali rodiče, ale považovalo se za náležité, aby se budoucí manželé před svatbou aspoň jednou setkali.*“⁴⁴ Při volbě partnerů bylo rozhodující slovo rodičů, jak u bohatších, tak u chudších vrstev. Bylo zvykem, že se rodiče s někým poradili, případně využili vyhledávaných služeb dohazovače nebo dohazovačky, například v podobě starší důvěrné osoby, tety nebo sestřence. Vztahy v rodině byly méně emocionální a více autoritativní než dnes. Uzavření předmanželské smlouvy byla nezbytnost, bez které si lidé byt s nepatrným majetkem vstup do manželství nedokázali představit. Také to, že do manželství často vstupovali vdovci a méně často vdovy, bylo po celé 19. století vcelku běžnou záležitostí. Co se týká rozvodu, nebylo na něj při manželských neshodách dlouho pomýšleno. „*Důvody, tak „nicotné“ jako neporozumění, fyzické násilí, chorobná žárlivost, alkoholismus, nedostatek lásky či fyzický odpor k partnerovi zřejmě vůbec nepadaly v úvahu. Ženská nevěra byla důvodem k rozvodu, mužská brána v potaz, až když od základů narušovala rodinu.*“⁴⁵ Muž si mohl v manželství dělat téměř, co chtěl a žena neměla právo ho zato soudit, natož opustit. V případě, kdy si žena stěžovala na mužovu nevěru, byla do případu vtažena celá vesnice a došlo k zahanbení celé rodiny, proto ženy nevěru v mnoha případech neřešily a jen ji v tichosti přihlížely. I v současné době se v některých případech nahlíží na mužskou nevěru s pochopením a je brána jako přirozený jev, zatímco u žen je považována za zradu a selhání. Od druhé poloviny 19. století byly rozvody oficiálně povoleny, ale společnost je neuznávala. Rozvod byl také vysoce nákladnou a komplikovanou záležitostí proto si ho nemohl dovolit každý, kdo chtěl opustit svého partnera.

⁴³ LENDEROVÁ, M. K hříchu a modlitbě. Praha: 1999. s. 73

⁴⁴ Tamtéž. s. 117

⁴⁵ LENDEROVÁ, M. Z dějin české každodennosti: Život v 19. století. Praha: 2009 s. 166

3.1.1 Odraz manželství v díle Karolíny Světlé Vesnický román

Antoš Jirovec a bohatá rychtářka se rozhodnou uzavřít manželství z důvodu, který bude pro oba prospěšný. Antoš se sňatkem vyhne vojenské službě a rychtářce bude navrácen její majetek, o který částečně přišla. V době 19. století byly sňatky brány jako manželský obchod, ve kterém měli být oba novomanželé šťastní a spokojeni. „*První léta šlo na statku vše tak dobře, že to ani lépe jíti nemohlo. Antoš, vzpamatovav se z prvního překvapení, že se stal náhle ženichem a manželem ženy, již dosud považoval za druhou matku, nahlížel vděčně velkou důvěru rychtářčinu k osobě své.*“⁴⁶ Rychtářka nedala Antošovi moc času na rozmyšlenou a důležité rozhodnutí udělala za něj. V každém vztahu bývá vždy jeden z partnerů tím dominantnějším. Po všech stránkách vztah viditelně či skrytě ovlivňuje a partner si ani mnohdy nemusí uvědomit, že je jím manipulováno. S postupem času se však dominance partnera může začít stupňovat a poslušnost si bude vydobývat agresivitou, hádkami, výčitkami nebo citovým vydíráním. Podle mého názoru by měla ve vztahu panovat určitá rovnováha, kdy každý z partnerů v něčem vyniká, ale společné rozhodnutí učiní vzájemně. V tomhle díle a v manželském svazku to byla žena, která se považovala za paní domů, ač do té doby to byl vždy muž, který rozhodoval o své ženě a rodině vůbec. Když má žena jasné představy o tom, co v životě chce, jde si tvrdě za svým a to byl případ i rychtářky, která toho částečně dosáhla. Věkový rozdíl mezi novomanželi byl desetiletý, ovšem v tomhle vztahu byla starší žena, což nebylo v 19. století běžné, neboť muž byl téměř vždy ten starší. Čím je žena ve vztahu starší, tím může být považována za dominantnější.

Rychtářka byla velmi pyšná, že se jejím manželem stal právě Antoš, člověk, který byl u všech velmi oblíbený a pro všechny dívky také velmi pohledný. Věděla, že ji muže tak krásného všichni závidí a o to víc ji to, jako většině žen, lichotilo. Dokazuje to následující úryvek z knihy: „*Rychtářka zacházela se svým mladým mužem jako s drahou mastí. Dědala mu pomýšlení! Odpovídala hrdě na všechny výčitky jí od sousedů činěné, proč si nevzala muže ji rovného co do stavu a do jmění. Lichotilo jí, že má manžela, po němž dříve všechny holky stáhly, nemohouce z něho vylákati jediného zamilovaného slovíčka.*“⁴⁷ Aby se svému mladému manželovi zavděčila, chtěla vzít jeho matku do domu, ale Jirovcová odmítla a k rychtářce se chovala s chladným odstupem. Společné soužití s rodiči bylo v té době běžnou

⁴⁶ SVĚTLÁ, K. Vesnický román. Praha: 1973. s. 44

⁴⁷ Tamtéž. s. 45

záležitostí. Dnes si málokterá žena nebo muž dobrovolně nastěhují rodiče do domu, neboť mají pocit, že by to jejich vztahu neprospívalo. Mnoho mladých manželských párů vidí na společném soužití s rodiči spíše negativa, ať už jde o ztrátu soukromí či hádky kvůli maličkostem. Myslím si, že soužití s rodiči může mít i svá pozitiva. Vzájemně si mohou pomoci, společně se podělit o domácí práce nebo rodiče pohlídají děti. Dříve bylo dvougenerační soužití populárnější, avšak dnes by si ho dobrovolně vybral jen málokdo.

Veřejností je předpokládáno, že každý manželský pár, který se rozhodl pro společný život a uzavření manželství, touží po dětech. Ne vždy je to však pravda. V současné době přibývá párů, kteří po dětech netouží a mají jiné představy a ambice v životě. V díle Karolíny Světlé se však děti staly součástí manželství. Rok od svatby porodila rychtářka prvního syna a rok na to dalšího. Se syny jakoby omládlá, začala o sebe více dbát, trávila hodiny před zrcadlem, aby se krásou vyrovnala svému mladšímu muži. „*Když stála vedle Antoše, nebyl by nikdo řekl, že jsou deset roků od sebe, každý by zajisté hádal, že jsou v jedné letech.*“⁴⁸ Dělal ji radost, když viděla pohledy lidí, které se na ni upírali. Často chodila do kostela, na sobě měla vždy ty nejlepší a nejnovější šaty, aby ji nejedna žena záviděla. Podle mého názoru se i v dnešní moderní době ženy rády ukazují ve společnosti, chtějí vypadat dobře nebo předvést své nové a nejmodernější šaty. Každá žena ráda slýchá komplimenty na svou osobu a těžko bychom hledali ženu, která nemá ráda lichotky.

Krátce po svatbě začala práce Antoše na statku více bavit, byl dokonalým hospodářem, který se snažil vše stále zlepšovat, pořad něco vymýšlet, kutit a měnit. Mnoho mužů baví práce, které jsou spojené s domem nebo zahradou, baví je stále něco zvelebovat a vytvářet klidnou a pohodovou atmosféru domova. Osobně však znám i přesný opak těchto mužů, které práce na zahradě a okolo domu nebaví, nemají k ní pozitivní vztah a manželky je k jakékoliv činnosti musí přímo nutit. Antoše těšila chvála, která se na něj ze všech stran hrnula, jak se skvělým hospodářem, a že má nejkrásnější koně a dobytek v okolí. To je jedna z věcí, na které si muži zakládají, rádi slyší slova chvály, které vždy dokáží zvýšit jejich ego. „*Neměl toužebnějšího přání, než aby žena jeho uznávala, že statek co nejlépe a nejsvědomitěji spravuje, a aby jiným osvědčil, že se nehodlá dát zdarma krmit od zámožné choti, jak by byl na místě jeho snad každý učinil.*“⁴⁹ Antoš se nesnažil přiživit na

⁴⁸ SVĚTLÁ, K. Vesnický román. Praha: 1973. s. 48

⁴⁹ SVĚTLÁ, K. Vesnický román. Praha: 1973. s. 49

majetku své bohaté ženy, byl dobře vychovaný a věděl, jak se k ženám chovat. Svou píli a pracovitostí se snažil budovat dobré zázemí nejen pro rodinu, ale i pro služebníky, kteří na statku sloužili. Troufám si tvrdit, že každý muž by měl být finančně nezávislý na své ženě a měl by umět vydělat peníze a uživit svoji rodinu. Muži, kteří se nedokáží o rodinu postarat jsou společností často odsuzováni.

Několik let se zdál vztah Antoše a rychtářky bezchybný, měly dva krásné zdravé syny, hospodářství jim šlo skvěle a mezi sebou neměli žádné rozepře, zdálo by se dokonalé manželství, které by jim mnoho lidí mohlo závidět. V dnešní době není manželství v očích mnohých lidí bráno jako důležitá součást života. Lidé spolu žijí tzv. na psí knížku a tvrdí, že manželství je jen formalita. Já osobně jsem však pro vstup do manželství a zastávám názor, že rodina by měla být kompletní a se stejným příjmením. Také problémy v manželství jsou dnes běžnější než v minulosti, z čehož pramení vysoká rozvodovost. Rychtářka Antoše bezmezně milovala, plnila mu všechna přání a to stejné očekávala i ona od něj, což je do značné míry typické snad pro ženy i v dnes. „*Čím dále tím více s žádala od něho cit zvláštní, prudký, neslýchaný a zpozdlý jako vlastní pozdní láska její.*“⁵⁰ Rychtářka se stala na svém muži závislá, chtěla mít všechnu jeho pozornost a lásku. Chtěla být stále v jeho přítomnosti, chtěla s ním chodit pracovat na pole, jen aby se přesvědčila, že je opravdu tam, kde ji řekl, že je. Je zřejmé, že rychtářka se potýkala s citovou závislostí na svém manželovi. Lidé nemusí bojovat pouze se závislostí na cigaretách nebo alkoholu, ale také emoční závislost na partnerovi může být velkou komplikací v životě obou partnerů. Se závislostí je nutné bojovat a nepodceňovat ji. U rychtářky se závislost stupňovala a začala nesmyslně žárlit i na jejich děti, což můžeme vidět v následující ukázce: „*Když volal děti k sobě, odstrkovala mu je žárlivě z klína, když je chtěl políbit, musel to učiniti potajmu, aby mu nevyčítala, že děti více miluje než ji.*“⁵¹ Když se Antoš chystal na cesty, rychtářka chtěla jet vždy s ním a když nebylo po jejím, dala se do pláče. „*Plakávala obyčejně až do jeho návratu. Nepřišel-li navlas v dobu určitou, běžela mu naproti někdy i na hodinu cesty. Vrhla se mu pak okolo krku, jako kdyby z mrtvých vstával a nikoli jen se vracel z cesty půldenní.*“⁵² Pláčem si chtěla vynutit Antošovu pozornost a právo být s ním pořád, snažil se ji několikrát domluvit a rozumně vysvětlit situaci, ale bezúspěšně.

⁵⁰ Tamtéž. s. 51

⁵¹ Tamtéž. s. 51

⁵² SVĚTLÁ, K. Vesnický román. Praha: 1973. s. 51

Stěžovala si, že jí nemá rád, že je k ní chladný a odtažitý, její nesmyslné dlouhé monology byly na denním pořádku a Antošovou častou reakcí, jakož to i většiny mužů, bylo mlčení, což ji vždy ještě více pobouřilo. „*Rychtářka považovala jeho mlčení za pohrdání, rozplakala se, jak přestal hovořit. K steskům družila znenáhla již výčitky, každým dnem trpčí a nespravedlivější*“⁵³ Je všeobecně známo, že muži a ženy myslí a komunikují zcela odlišně. Ženy často přemýšlejí nahlas, proto někdy řeknou věci, kterých později litují, ale nemohou je již vzít zpět. Muži si své myšlenky potřebují dostatečně promyslet, zvažují, co a jak mají odpovědět a někdy se stává, že se rozhodnou neodpovědět vůbec. Komunikace je pro muže pouhým prostředkem pro předání informací, nikoli v pro konfrontaci názorů. Ženy mají vyvinutější emoční inteligenci a dokážou číst tzv. mezi řádky. Podobným chováním jeho ženy by se trápil ne jeden muž a také jeho chování muže se začne postupně měnit, stane se precitlivějším, podrážděným, málomluvným a zamyšleným, jako Antoš. Rychtářka si vždy našla vhodný okamžik, kdy dokázala Antoše nejvíce ranit. „*I nejsladší a nejhladší slova, která k němu pronášela, skrývala proň nůž. Se strachem očekával, až ho zas bodne.*“⁵⁴ Antoš přestával své ženě věřit. Důvěra je považována za nejzákladnější věc v každém vztahu. Pokud se partneři na sebe nemohou spolehnout, nejsou si oporou v těžkých chvílích a nemohou jeden druhému důvěřovat, láska se ze vztahu postupně vytrácí a vztah tíhne ke svému konci.

Karolína Světlá postavě rychtářky přisoudila jednu z ne příliš pozitivních vlastností a to chorobnou žárlivost, se kterou se potýká mnoho žen i mužů. Žárlivost je jedna z věcí, která partnerský život kazí i v dnešní společnosti. Myslím si, že přijatelná žárlivost patří do každého vztahu, ale nemělo by to dojít do takové fáze, která jakýmkoliv způsobem narušuje vztah. V mnohých případech může být žárlivost důvodem pro ukončení vztahu. Jednou Antoš v záchvatu zuřivosti rychtářku málem udeřil holí, ale zavčas si uvědomil, jaký následek by jeho čin měl a utekl ze statku. Ať se žena jakýmkoliv způsobem proviní, muž by se na ni nikdy neměl dopustit fyzického trestu. V dnešní společnosti však přibývá případů, ve kterých se rodiče dopouštějí fyzického trestání na svých dětech a druhý z rodičů to přehlíží či toleruje. Pohlavek nebo facka patří mezi běžné výchovné prostředky, avšak krutost rodičů někdy přesahuje všechny hranice. Podle mého názoru je fyzické trestání ať už žen nebo dětí nepřípustné a v dnešní moderní společnosti by k takovým případům nemělo docházet, je však paradoxem, že se tak děje čím dál častěji.

⁵³ Tamtéž. s. 52

⁵⁴ Tamtéž. s. 53

Jindy se v něm probudila lítost nad jeho manželkou a rozhodl se pro záchranu jejich manželství. Stejnou reakci na usmíření si přeje spousta žen, aby to byl partner, který uznává svoji chybu a omluví se. Příliš velká láska, kterou rychtářka k Antošovi cítila, pomalu zabíjela jejich manželství. Každý partner potřebuje mít ve vztahu čas na své zájmy a nebýt otrokem přílišné lásky. Častokrát se chtěl Antoš se svou ženou usmířit, zapomenout na všechny ošklivé věci, které si řekli a začít znovu společný život bez výčitek a přetvářky. Byl si vědom, že šťastná a spokojená rodina je to nejcennější, co člověk může mít. „*Zaslechla z jeho úst slova tak jemná a upřímná, prosby tak pokorné, sliby tak krásné, že by byly musely srdcem jejím pohnouti, kdyby nebylo pýchou a svévolí dávno v ní zatvrdlo.*“⁵⁵ Antoš pronesl přesně ta slova, která chtěla rychtářka slyšet, byla štěstím bez sebe, že to byl on, kdo udělal první krok a chtěl se usmířit, ale její nesmírná pýcha ji nedovolila Antošovi odpustit a ukázat mu svoji slabou stránku. Naopak se do něj pustila s další smrtí výčitek. Autorka to vyjadřuje v následujícím úryvku z knihy: „*V její řeči nebylo stínu rozumu, povážlivosti, dobrosrdečnosti. Výčítky naň jen sršely. Počala jeho příchodu na statek, vše, co tam zažil co hoch, co mladík, co muž, mu vypočítala. Jeho činnost, pilnost, střídmost, příčinnost nebyla u ní ničím, pranicím*“⁵⁶ Žádnému muži se ostrá slova své ženy neposlouchají lehce a ani Antoš nebyl výjimkou. Žárlivost a posedlost manželem ji dohnaly k životu zcela jiné ženy, která už dávno nebyla ta starostlivá a hodná matka, proměnila s pomstychtivou ženu, která myslela jen sama na sebe a na to, jak nejkrutěji pomstít svoji hrdost. V díle autorka použila nejsmutnější a dle mého názoru i nejhorší formu citového vydírání, kterého se žena může dopustit a to je vydírání svého muže pomocí jejich společných dětí. Citové vydírání bývá v mnohých vztazích účinným prostředkem k dosažení svého cíle. Citový manipulátor používá ve svých hereckých výkonech prostředky jako slzy, prosby na kolenou nebo předstírání různých zdravotních problémů. Citové vydírání patří mezi nejčastější ženský způsob manipulace.

Antoš už nesnesl žít s rychtářkou pod jednou střechou a tak se rozhodl k radikálnímu řešení, odejít a stát se finančně nezávislým na své ženě. V dnešní době si většina mužů zakládá na finanční nezávislosti a být živen svou ženou považují za nepřijatelné a i společnost by se na ně dívala skrze prsty. Mnoho partnerských či manželských párů má rozdělené finance, každý má k dispozici svůj vlastní účet, společně se dělí o chod domácnosti, ale každá jinou měrou, protože v málokterém manželství vydělávají partneři stejně. V takových

⁵⁵ SVĚTLÁ, K. Vesnický román. Praha: 1973. s. 63

⁵⁶ Tamtéž. s. 64

případech je velmi důležitá dohoda a kompromis, kdo co bude platit. V českých domácnostech je to většinou muž, který vydělává více, proto jde větší část financí na domácnost z jeho platu. Antoš se však oficiálně ze statku neodstěhoval z toho důvodu, aby rychtářka nepřišla do řeči a lidé ji nepomluvili, z čehož měla největší strach. Myslím si, že i v nyní si mnoho lidí zakládá na tom, co by tomu řekli ostatní lidé. Přestože je dnešní společnost tolerantnější než kdykoliv jindy, v některých věcech se velmi neúprosná. Antoš nechtěl rychtářku vystavovat posměchu lidí, z čehož vyplývá, že ho můžeme považovat za muže velmi zdvořilého a taktního. Jako pravá pomstychtivá žena, rychtářka hledala vhodný způsob, kterým by Antoše co nejvíce vytestala a najala tak dívku Sylvu, o které se domnívala se, že jeho úhlavní nepřítelkyně bude pro ni naopak věrnou spojenkyní a dostatečně ho její přítomnosti na statku vytestá. Rychtářka se snaží Sylvu přesvědčit, že je její manžel zlý, že ji ubližuje a že ona je v jejich manželství tou obětí, přestože je pravda opačná. Domnívám se, že v dnešní době by si spousta žen dala pozor na to, jakou ženu si do domu přizvou, hlavně z toho důvodu, aby se muži do ni nezamilovali a nebyla konkurencí pro jeho ženu. V některých bohatých rodinách jsou služebné považovány za nezbytnost, ale málokdy se stanou prostředkem pro pomstu manželovi. Dnes si pomocnou sílu do domácnosti mohou dovolit pouze rodiny, které mají vyšší příjmy a ženy jsou natolik pracovně vytíženy, že nestíhají práci o domácnost.

Po návratu z cesty panovala tichá domácnost, rychtářka se Antošovi vyhýbala, nechtěla s ním mluvit, ale Sylvu požádala, aby jej špehovala a sledovala všechny jeho kroky. Na venek se tvářila, že ji nezajímá, přitom chtěla vědět o každém jeho kroku. *„Rychtářka jí byla svěřila, že Antoš o samotě pije i že sám s sebou hraje v karty, aby vyzkoumal, jak padají, by se mohl jiných snadněji obehrát. I tomu chtěla, že k němu chodí potajmu jeho milenky. Sylva nespatriila ale nikdy cizí u něho osoby...“*⁵⁷ Lži jsou marným způsobem, jak si svého manžela udržet a projde to jen malé hrstce žen. Rozlišujeme dva typy lži, promyšlené s úmyslem zranit druhou osobu a každodenní lži, které nikomu neublíží, ba mohou nám pomoci vyhnout se nepříjemnostem. V prvním případě, kdy si partneři vzájemně bez ostychu lžou z očí do očí, nemá jejich vztah šanci na delší trvání. A to byl stejný případ i v tomto díle, kdy rychtářka lhala úmyslně.

⁵⁷ SVĚTLÁ, K. Vesnický román. Praha: 1973. s. 101

Příprava k odchodu, který Antoš plánoval, nebyla záležitostí jednoho dne, převážně v době 19. století, kdy bylo vše komplikované a zdlouhavé. Žádost o rozvod mohl podat téměř výhradně jen muž a musel k tomu mít pádný důvod. V době, kdy byl Antoš doma se o něj nikdo nestaral. „*Nikdo nevolal Antoše k jídlu, nikdo mu nedohlédl na jeho prádlo. Musil si sám stlát, sám si oděv cidit. Chtěl-li se najíst, musil k matce své na hory. Ani dětí svých se nemohl nabažit, rychtářka je byla tenkrát odvezla k nějakým přespolním přátelům... Prahla po nich vši touhou skličného srdce svého, pohledem na ně byl by se zotavil a posilnil. Žíznil však marně.*“⁵⁸ Toho si byla rychtářka dobře vědoma, proto také zvolila tuhle metodu potrestání. Přestože Antoš bydlel na statku své ženy, která měla na vše služebnictvo, o sebe se musel Antoš postarat sám. Čistého prádla a jídla se mu nedostávalo. Dříve nebyli muži natolik připraveni se o sebe postarat, tak jak je tomu v současnosti. Neexistovaly veřejné prádelny nebo restaurace na každém rohu, kde by se po celý den dalo dostat teplé jídlo a muž si tak se stravnou nemusí dělat starosti. Ženy, které se někdy rozhodnou vytrést svého manžela, často volí způsob, kdy se mu nedostává čistého oblečení nebo teplé jídla. Pro některé muže je to dostatečný trest, neboť tyhle věci berou jako automatickou součást života, kterou dělají výhradně ženy. Dnes se však můžeme setkat i s muži, kteří v domácnosti vykonávají ryze ženské práce a navíc je to baví. Myslím si, a v některých případech mám i potvrzeno, že nejoblíbenější mužskou činností v domácnosti je vaření. Rádi zkouší nové věci, mají fantazii a nebojí se v jídle experimentovat, což je v mnohých případech dělá lepšími kuchaři, než jsme my ženy.

Nedlouho poté byla Sylva odhalena, jak špehuje u Antošových dveří. Každý muž se musí cítit nepříjemně, když zjistí, že nemá kousek soukromí. „*Nevěřil bych, kdybych na svoje oči neviděl. Podivná je to věc, ta pýcha tvoje. Co ti rychtářka za to dává, přineseš-li jí hodný o mně klep?*“⁵⁹ Antoš se Sylvě vypovídá ze svých pocitů a plánů, které chce uskutečnit. Sylvě odhalí své nejniternější pocity, což dokazuje část následující ukázky: „*Miloval a poslouchal jsem ji jako syn. Její osoba, její vůle mně byly posvátny. Byl bych jí splácel neskonalou vděčností, kdyby byla měla jen poněkud se mnou shovění, i mohli jsme být šťastni do smrti. Ale pýcha, pýcha ji omámila. Že jsem se nechtěl stát jejím porobem, vyštvala mne bezlítostně do svět, připravila starou matku o syna, syny moje o dohled otcovský a sebe?.Sobě*

⁵⁸ SVĚTLÁ, K. Vesnický román. Praha: 1973. s. 102

⁵⁹ Tamtéž. s. 104

jedině snad vyhověla...“⁶⁰ Žádná žena není na venek tak tvrdá, jak se zdá. Sylvu dojalo s jakou bolestí v hlase Antoš o své ženě mluvil. Sylva rychtářce přetlumočila všechna Antošova slova i jeho plány, že se zříká navždy jejího bohatství, její lásky, ale nikoliv svých povinností k ní a dětem. „*Rychtářka zuřila v pravém smyslu sova, roztrhala na kousky bankovky Sylvou jí odevzdané, škubala na sobě oděv, byla by nejraději celý svět roztrhala, kdyby byla mohla*“⁶¹ Mnoho žen by propadlo v zoufalství a dalo průchod svému hněvu, stejně tak jako hrdinka v tomto díle Karolíny Světlé. Hněv patří mezi přirozenou lidskou emoci, která se projevuje v případech, kdy nejsou uspokojeny naše potřeby. Každý z nás dává průchod svému hněvu jiným způsobem, někdo volí sport, kde vybije nashromážděnou přebytečnou energii, jiný volí například poškození nějaké věci, což zvolila i rychtářka, která roztrhala peníze, které ji poslal její manžel po služebné. Podle mého názoru, dokážou být ženy stejně agresivní jako muži, ne-li někdy i horší.

Antoš nebyl v manželství šťastný, ale musel v něm určitým způsobem i nadále zůstat. V dnešní době by muž ani žena nepřetrvávali v nefungujícím partnerství a žádost rozvod by proběhl patrně velmi rychle. Způsobem navenek spokojeného manželství, jako je tomu i v tomto díle, může být uplatňován i v současnosti. Komunikace mezi manželi může být v některých případech na bodě mrazu a mluví spolu výhradně, je-li to nezbytně nutné nebo k tomu zvolí prostředníka, kterým byla i Sylva. „*Nechtívalo sem u do hovoru s ní, i ona se mu vyhýbala patrně. Nebylo mezi nimi již zjevného nepřátelství, ale také ani dost málo přátelství.*“⁶²

Do manželství svého syna se vloží i jeho matka, což bylo dříve běžnou záležitostí, že rodiče zasahovali do vztahu svých dětí a jejich slovo mělo větší váhu než osob, kterých se manželství přímo týkalo. Antošovi sdělila své obavy, které jsou zřetelné z následujícího úryvku: „*Nemluvím o ní pro ukrácení chvíle, Antoši, děsím se jí skutečně. Povím ti, co jsem ti ještě nepověděla...*“⁶³ Dospělé děti neradi poslouchají rady svých rodičů. A ani Antoš nebyl jiný a nad slovy matky se nepozastavil. Troufám si tvrdit, že v dnešní době se jen málokdo řídí radami rodičů, které jim mohou připadat zastaralé, nesmyslné nebo zbytečné.

⁶⁰ SVĚTLÁ, K. Vesnický román. Praha: 1973. s. 108

⁶¹ Tamtéž. s. 111

⁶² Tamtéž. s. 120

⁶³ Tamtéž. s. 149

Když Antošovi synové onemocněli, rychtářka, jejich matka, před strachem z nákazy utekla, což je nejhorší možný způsob, kterým se může matka provinít i v současné společnosti, avšak málokterá by to dokázala. Děti a jejich zdraví by mělo být pro matku tím nejdůležitějším na světě. „*Promiňte mi, vždyť jsem tušiti nemohl, že může srdce mateřské nadobro zatvrdnouti a pozbyti nejen všeho citu lidského, ale i citu přirozeného. Že mně život zkazila vášní i zlomyslností, nemohl jsem jí odpustit, že však křivdí teď i vám – neodpustím do smrti. Ženu tu nebudete a nesmíte již zváti matkou. vzdala se své lásky k vám, a vy se vzdáte své k ní vděčnosti...*“⁶⁴ Antoš ani jiný muž by nedokázal pochopit, jak je jejich vlastní matka mohla v tu nejtěžší chvíli opustit. Od té doby byla pro něj nejhorší ženou na světě, ženou ve které vymizely i ty nejsilnější a nejpřirozenější city a to mateřské. Jako správný a milující otec se po celou dobu nemoci od svých dětí ani na krok nevzdálil a byl pro ně obětujícím otcem. Z rychtářčina chování lze usoudit, že měla srdce z kamene. V těžkých životních chvílích by si měli být manželé nápomocni a být opornou jeden druhému. Těžké okamžiky jako nemoc nebo smrt dokáží partnerství prověřit a myslím si, že v takových situacích se manželé ještě více poznají, ať už v dobrém nebo špatném světle.

Když se k Antošově matce dostane informace, že se chce se svou ženou rozvést, rozhodne se ho navštívit a rozvod mu vymluvit. Přestože ví, že je s rychtářkou velmi nešťastný, nechce dopustit, aby došlo k porušení zákona, který stvrdil sám Bůh. Rozvody byly v 19. století nepřipustné a zcela ojedinělé. Výčitkami a citovým vydíráním ho nakonec donutí setrvat v nešťastném manželství. Blízká osoba vždy ví, jakým způsobem toho druhého nejvíce zranit a donutit ho k tomu, co si přeje. I v současné době lidé zůstávají v nefungujícím svazku, jako právě v tomto díle, avšak z jiných důvodů, většinou kvůli majetku nebo dětem. Málokdy je důvodem citové vydírání matky.

3.1.2 Odras manželství v díle Karla Václava Rase Kalibův zločin

Vojta Kaliba je pětaticetiletý mládenec, který není doposud ženatý. Jeho otec už nemá tak pevné zdraví a tolik síly jako dříve, proto se rozhodne přenechat hospodářství Vojtovi, který si však musí najít manželkou. Po dlouhá léta byl nejstarší syn vždy považován za dědice rodinného majetku. Dnes to není již tak pevně dáno a o majetek se zpravidla dělí všechny děti

⁶⁴ SVĚTLÁ, K. Vesnický román. Praha: 1973. s. 165

rovným dílem, pokud však není ujednána smlouva o dědictví a neurčuje jinak. V případě, kdy dochází k nerovnému rozdělení majetku, mohou mezi sourozenci nastat neshody a hádky, které mohou vyústit v soudní jednání, což je stojí nemalé peníze. Případů, kdy se vlastní rodina mezi sebou soudí o majetek, v dnešní době stále přibývá. Vojta patří mezi menší část mužů, kteří se o ženy téměř nezajímají, proto mu s výběrem pomůže jeho švagr Smrž, který ho dovede do rodiny jeho sestřenice, kde se seznámí s mladou dvaadvacetiletou dívkou Karlou. V 19. století bývaly sňatky zprostředkovány zpravidla rodiči nebo jinou blízkou osobou. Vojtovi se Karla na první pohled hned zalíbí a zdá se, že i Vojta má její sympatie. Zanedlouho se má konat svatba a Karla se společně i se svou matkou nastěhují do Vojtovy chalupy. Jeho otec a sestra Nána se svatbou příliš nesouhlasí, ale Vojta nedbá jejich rad a do Karly je bláznivě zamilovaný. Málokdy se stávalo, že rodiče nesouhlasili se svatbou svých dětí. Pro dobu 19. století, kdy byl román napsán, bylo příznačné, že lidé se nebrali z lásky, ale z důvodu, který byl pro jednoho nebo oba dva prospěšný. Vojta však věřil, že si ho Karla bere pouze z čisté lásky. Ještě před svatbou byla ujednána svatební smlouva o rozdělení majetku, která byla nezbytnou součástí každého manželství, až do konce 50. let 20. století. Dnes není již tak běžnou záležitostí, mnoho lidí na ni zapomíná nebo se domnívají, že ji nepotřebují. Snad žádný pár v době uzavírání manželství, nemyslí na rozvod nebo na to, že by jim manželství nevyšlo. Podle mého názoru je však předmanželská svatební smlouva dobrou věcí, která v případě rozvodu usnadní majetkové vypořádání. Nemyslím si, že lidé, kteří ji uzavírají, nevěří ve své manželství, podle mě je to naopak důkaz lásky, kdy toho druhého chceme v případě rozvodu ochránit od zbytečných nepříjemností.

Před svatbou jakoby Vojta omládl. „Z očí mu stále dívala tichá radost, blažený úsměv nemizel s úst. Známi vidouce jej, volávali naň: „Ty, ty, pořád, že nic, a najednou si vybere takovou mladici!“ „I bodejt', snad jsem si neměl vzít starou?“ vesele odpovídal. „Pořád že se umí držet jen maminciny sukne“, smáli se v neděli v hospodě. „Ó takoví jsou ti praví!“ kázala představená.⁶⁵ Výše uvedený popis bývá ve většině případů typický spíše pro budoucí nevěstu, která je spokojená a šťastná, ale autor ho v tomto díle přiřadil muži. Vojta byl doposud tichý, nenápadný a naivní mladík, kterého všichni považovali za dobráka a velmi hodného člověka. S blížící se svatbou začal Vojta žít zcela jiný život, který se projevoval v jeho chování a vystupování na veřejnosti. Ne na darmo se říká, že láska dokáže zázraky a je na člověku vždy poznat, když je spokojený a zamilovaný. Byl plný radosti a optimismu, že

⁶⁵ RAIS, K. V. Kalibův zločin. Praha: 1959. s. 49

bude mít vedle sebe krásnou a mladou ženu, na což by byl pyšný každý muž. Vojta měl velké plány, jaký spokojený život budou společně žít. V den svatby byl ženich velmi dobře naladěný „Vojta zpíval stále radostněji, kýval si hlavou a zalité oči se mu smály. Karla si náhle utřela oči, a naoko vesele vyskočivši, jako z upejpaného studu chvátala na síň a do výměnku. Ale tak klesla na lůžko a mezi starými stěnami se ozval vzlykavý pláč...“⁶⁶ Svatební den považují všechny ženy za jeden z nejkrásnějších dnů v životě. Každá žena přípravy na svatbu velmi prožívá a na tak významný den se velmi těší. Vybírá ty nejkrásnější svatební šaty, prstýnky, místo konání, svatební oznámení a spousta další podstatných i méně důležitých věcí. U Karly tomu však tak nebylo. Vojtu si nebrala z lásky, ale z pouhé vypočítavosti, s čímž se můžeme ojediněle setkat i v dnešní době.

Den po svatbě si Vojta svoji novou ženu a tchýni stěhoval do chalupy. Sotva Karla s matkou vkročily do chalupy, byly nespokojeny, začaly rozkazovat a bylo zřejmé, kdo zde bude novým pánem nebo spíše paní. Ženy se měly podřizovat svému muži, ale našla se i manželství, kde byla situace opačná. Když si stará Boučková prohlížela chalupu a věci, které zde po Vojtově mamince zbyly, vyčítala mu, že si nic nenechal a že si vše rozebrali ostatní. V tom Vojta vytáhl loktušku po mamince a pravil směrem ke své ženě: „Podívej se, tohle jsem si nechal po mamince, chodívala v tom do kostele, kdyby se ti líbila, mohla bys ji taky někdy nosit.“ Karla vzavši loktušku, srdečně se rozesmála, a držíc ji roztaženou proti světlu, pravila: „Podívejte, co mi dává, abych v tom prej chodila do kostela!“ Panímáma se také zasmála: „Co měla nebožka lepšího, to dal jiným, prastarou loktuši si nechal. Vždyť by v tom byla lidem pro smích!“⁶⁷ Z předešlé ukázky můžeme vidět, že se mu Karla se svojí matkou vysmála a nedokázala ocenit, jakou hodnotu věc pro Vojtu měla. Myslel si, že svoji ženě udělá radost, zatímco ona jeho gestem spíše opovrhla, že jí chce dát starou a pro ni ošklivou věc. Většina žen si po svatbě užívá nový pocit vdané paní, jsou šťastné a snaží se udělat vše, pro spokojené manželství. U Karly tomu tak nebylo, k Vojtovi se chovala chladně a odmítavě. „Když nemluvíš a mračíš se, nejraději bych z domu utekl, všechno na mne padá, smutno je mi, ale já bych utéct nemohl, protože bez tebe nemůžu být!“ Karla neodpovídala. „Pak mně napadá, že tě to u nás mrzí, že se ti něco nelíbí a že tě snad trápí, že jsi se k nám vdala. Ale zase si myslím, že tě nikdo nenutil.“ Zamlčel se a čekal, co řekne, ale mlčela. Šel chvíli zticha a nesměle se zeptal: „Posloucháš?“ „Poslouchám.“ „A co teda tomu říkáš?“

⁶⁶ RAIS, K. V. Kalibův zločin. Praha: 1959. s. 62

⁶⁷ Tamtéž. s. 76

„Čemu?“ „Tomu, co jsem povídal, že jsi k nám snad šla nerada a že tě nikdo nenutil.“ *Karla prve neposlouchala, myslila na něco jiného. „Bodejť by ne nutil, ani bych se nedala. Ale radši mne nech, pomysli si, že mám taky starosti, jsem ještě mladá, nedávno jsem se vdala a potom – vždyť víš...“*“⁶⁸ Z předešlé ukázky je patrné, že se Vojta velmi trápí Karliným chováním a že by byl schopen pro ni udělat cokoli, jen aby byla šťastná a spokojena. Mnoho mužů, stejně tak i Vojta v tomto díle, se nesnaží situaci příliš změnit a podobný rozhovor se mezi manželi v budoucnu už neuskutečnil. Komunikace je považována za jednu z nejpodstatnějších věcí pro správné fungování vztahu. Partneři by k sobě měli být upřímní a své pocity říkat nahlas. Jedním z tajemství šťastného vztahu je právě dobrá komunikace.

K příležitosti taneční zábavy koupil Vojta své ženě nové šaty, avšak Karla neprojevila žádnou radost ani mu nepoděkovala. „*No, co se ohrnuješ, není to pravda?*“ *stále se kysela smějíc, šlehla ji matka. „Jestli je chcete, dám vám je, mně je to jedno,“ mrzutě odvětila dcera.*“⁶⁹ Karla se zachovala velmi nevděčně a Vojta se nad jejím chováním velmi rozesmutněl. Každá žena by měla umět ocenit snahu svého muže, když ji chce udělat radost, ale Karla to nedokázala. Když dorazili k muzice, nejdříve v tichosti seděli u stolu, ale na popichování ostatních, ač Vojta nikdy netančil, vyzval Karlu k tanci. Pro ni a jeho velkou lásku k ní byl schopen všeho, i tančit, ač to neměl nikdy rád. „*Byl zardělý a silně se potil, na čele a pod očima měl celé stružky. Zato Karla viděla, jak se celá hospoda dívá jenom na ně, jak se všichni sklíbí, jak se klarinestistovi natahují koutky rtů a trubač že ani troubiti nemůže. „Už dost,“ zahučela do Vojty, ale tak, že to slyšeli všichni. Vojta ji pustil a zmaten, omámen motal se k dveřím světničky.*“⁷⁰ Karla se za Vojtu a jeho tanec velmi styděla, při tanci ji často šlapal na nohy a velmi u toho dupal, všichni se jim smáli a Vojta se rozhodl zůstat raději u stolu, kde po zbytek večera pokuřoval a popíjel. V takových situacích by měla být každá žena mužovi nápomocná a naučit ho to v čem nevyniká. Neměla by nechat dopustit, aby se jejímu manželovi posmívali, neboť se vysmívali i jí, když vezmeme v potaz, že muž bývá odrazem své ženy. Zde mezi manželi proběhla první hádka.

Druhé nepokoje nastaly v době, kdy se matka rozhodla, že s Karlou navštíví svoji rodnou vesnici a Vojta se to nedozvěděl z úst své ženy, nýbrž z úst tchýně. „*Ale já nechci,*

⁶⁸ RAIS, K. V. Kalibův zločin. Praha: 1959. s. 90

⁶⁹ Tamtéž. s. 93

⁷⁰ Tamtéž. s. 95

abyste jely!“ pravil rozhodně. Karla hned neopověděla, šila klidně, jako by byl přesvědčil. „Vid', že nepojedete?“ ptal se tepleji. „Chceme se na konci masopustu podívat domů.“ „Tak na konec masopustu! Snad nechcete naposledy k muzice? Kadličko, proboha tě prosí, nezlob mne a netrap. Mohla bys to udělat a jít k muzice beze mne?“ ptal se vroucně a ruce se mu třásly. „Už s tím přestaň, sedím celé dni doma, nehnu se ti, a když chci s maminkou k sestře, ještě bys bránil. Kdybys měl jinou v mých letech, chvíli by ti neposeděla, já nemám krev jako ty!“⁷¹ Z předešlé ukázky je patrné, že Vojta na svoji ženu velmi žárlí a bojí se, aby o ni nepřišel. Partneři by si neměli ve vztahu nic zakazovat. Mnoho partnerských či manželských párů ztroskotá právě na tom, že si partneři nedávají dostatečnou svobodu. Myslím si, že každému vztahu prospěje, když si partneři občas vyrazí sami se svými kamarády. Příkazy a zákazy nejsou dobrým prostředkem pro spokojený vztah. Mezi mužem a ženou by měla být vzájemná důvěra a porozumění, avšak v tomto díle spisovatele Karla Václava Raise se s ní nesetkáváme.

Také přehnaná žárlivost bývá častým problémem v některých vztazích. Dnes se mnoho žárlivých manželů a milenců uchyluje ke špehování nebo nečekaných akcí na místo, kde jejich manželka je, aby se přesvědčili, zda mluvily pravdu. Vojta byl znepokojen a velmi nervózní z toho, co tam tak dlouho dělaly. Nemohl se na nic jiného soustředit, stále přemýšlel, proč jeho žena neuposlechla jeho proseb a nezůstala s ním doma. Když se kolem jedné hodiny ranní vrátily domů, ztropil ji Vojta žárlivou scénou. *„Byly jste u muziky?“ ptal se chraplavě. „Toť víte, že jsme se tam podívaly, copak by lidé řekli? Nebyly jsme doma takovou dobu a kdepak máme se známými promluvit?“ vykládala stará. „Ó já to věděl – dostaly jste vzkaz, vid'te, proto jste honem jely!“ křičel a chytil Karlu za rameno. „Pusť mne a nehulákej!“ „Ten voják Rachota – však ty rozumíš – vid', že tam byl?“ Karla všecka zahořela a vyjevenýma očima pohlédla na Vojtu, ale náhle se rozesmála, a plesknuvši jej přes záda pravila vesele: „Jdi blázne, já myslila, bůhvíco se stalo!“ „Nesměj se a povez!“ „Tak vidíte, jaká hloupost ho napadne“ pořád se smála Karla.“⁷² Trocha žárlení patří do každého vztahu, ale nesmí přerůst do takové podoby, kdy bude člověk nešťastný a podezřívavý v každé chvíli, kdy jeho partner opustí dům.*

⁷¹ RAIS, K. V. Kalibův zločin. Praha: 1959. s. 106

⁷² RAIS, K. V. Kalibův zločin. Praha: 1959. s. 114

Karla se příliš nezapojovala do práce kolem chalupy, a když ji na to Vojta upozornil, vždy se proti němu ohradila, že nemá na pole čas, že jí zabírá spoustu práce úklid domácnosti. Dříve neměly ženy jiné povinnosti než se starat o domácnost a o své muže. Společné soužití tchýně a manželů se stávalo den za dnem strašlivějším. Matka neustále zasahovala do jejich života. Vojta se stával agresivnějším a občasné návaly zlosti v sobě častokrát neudržel a tchýně jeho nevhodné chování vždy dokázala roznést po vesnici. Vojtův nebohý otec se už nemohl dívat na utrpení a život plný dluhů, který Vojta vede a rozhodl se s ním vážně promluvit. Dříve rodiče běžně zasahovali do partnerských problémů svých dětí. Podle mého názoru to není správná cesta a partnerské problémy by se měly řešit mezi čtyřma očima, protože jen partneři ví, jak to ve skutečnosti mezi nimi je. Ač jsou rodiče někdy nestrannými pozorovateli, nemusí mít vždy pravdu. V tomhle díle byly však obavy otce oprávněné. Vojta ho však neposlouchal a nechtěl si připustit situaci, do které se sám díky chamtivé tchýni a ženě dostal a ke svému otci se otočil zády, když se postavil na stranu své ženy a tchýně. Vojta se nechal natolik zaslepit láskou, kterou ke své ženě cítil, že přestal vidět tu skutečnost, jak s ním jeho žena a tchýně zacházejí. Ve většině případech bývají láskou zaslepeny více ženy než muži, ale v díle Kalibův zločin je to zcela opačné. Mnoho mužů a žen si pak zpětně vyčítají, jak mohli být tak hloupí a zaslepeni láskou, že se k vlastní rodině otočili zády, kvůli člověku, který je celou dobu podváděl a využíval.

S příchodem dítěte na svět se mnoho lidí domnívá, že dítě dokáže zachránit jejich manželské problémy a překonat krizi. Mnohdy se však mýlí a problémy se naopak stupňují, tak jak je tomu i v tomto díle. Karla Vojtu od syna odháněla, nechtěla ho k němu pouštět a Vojta z toho byl velmi smutný. Vztah k synovi, jako většina mužů, byl vřelý a velmi ho miloval. *„Přece mi ho taky půjč, ať si ho pochovám,“ žádal a chtěl jej Karle vzít z klínu. „Sotva jsem ho dostala,“ bránila se a odstrčila mu ruku.“*⁷³ Další nejčastější Karlina odpověď byla, že se ho syn bojí, že mu ho nepůjčí a Vojtu od něj neustále odháněli. Jednoho dne stará Boučková praví své dceři: *„To dítě není Kalibovo,“ náhle prudce vydechla a ostře hleděla na dceru. Karla vyskočila rovnýma nohama, zbledla, a oči majíc vypouleny, zajektala: „Proč to povídáte?“ Panímáma mlčela, ale stále ostře zírala na dceru. „Věděla jsem to dávno,“ tiše, ale břitce pravila panímáma, „mně nebudeš zapírat!“ „Nic nevíte, nic nemůžete vědět!“ vztekle křičela Karla, a přiskočivši k matce, křečovitě ji chytla za obě ruce a vyjevené oči ulpěly na rozryté tváři matčině. „Neblázni, ruku mi rozmačkáš,“ dušeně křikla*

⁷³ Tamtéž. s. 145

*matka a odporné tahy v obličejích se jí počaly hladiti. „Tak proč tak mluvíte – ještě by mě zabil,“ súpala Karla, celé tělo se jí roztrásllo, a spustila hořký pláč. „Mlč a neplač – divoká,“ odpovídala jí tepleji a vzavši ji kolem boků, vedla ji opět k posteli.“*⁷⁴ Matka odhalila Karlino největší tajemství a došlo jí, proč si vlastně Vojtu vzala za muže. Navedla ji k myšlence, ať se neprozradí, že je Vojta hloupý a nikdy nic nezjistí. V době, kdy se Karla s Vojtou seznámila, byla již těhotná a Rachota, otec dítěte, byl na vojně. Lidé by se na ni dívali skrz prsty a Karla si toho byla moc dobře vědoma. Chtěla se vyhnout společenskému znemožnění, tomu že bude dítě vychovávat sama a bez otce. Vojta se objevil v pravé chvíli a Karla se rozhodla situaci využít. Podobná situace by se mohla stát i v dnešní době, ale již existují modernější metody a technologie, které odhalí, kdo je skutečným otcem dítěte, což v době, kdy byl román napsán, nebylo možné. V 19. století bylo jednoznačně jednodušší situaci utajit ve srovnání s dnešní moderní dobou a myslím si, že jen málokterá žena by si troufla partnerovi tvrdit, že dítě je jeho, ačkoli by to tak nebylo.

Jednoho večera se Vojta odvážil jít za svou manželkou, což je v současné době samozřejmostí, že manželé společně sdílejí jednu postel, ale nesetkal se s úspěchem. *„Jdi ležet, když nechceš kolíbat, jdi do světničky!“ Karla vyskočila s postele. Vojta seděl na pelesti, natáhl pravici a chtěl ženu vzít kolem boků. Oči se mu leskly a supěl. „Nech mě a jdi!“ křikla a prudce do něho strčila. „Kadličko!“ zachroptěl a povstal. „Nepůjdeš-li ode mne, půjdu si na půdu!“* *„Odháníš mě od sebe jak prašivého psa!“* *„Nemusíš za mnou lézt, víš to, že tě vidět nemůžu!“* vztekle odpověděla a brala dítě na ruce. *Pod Vojtou se nohy zachvěly, začal pěstí, zachrčel a paže se mu vzepjaly proti Karle. „Lidičky zlatí, on ji snad chce tlouct!“* zaječela stará a již byla u Vojty a chytila jej za ramena.⁷⁵ Při takových slovech, které slyšel z úst své manželky, by se nejspíš v každém muži objevily agresivní sklony a probudil se v něm nával hněvu. Někteří muži by svou manželku udeřili, ale Vojta se pro tuhle chvíli udržel, možná právě z důvodu, že mu v tom tchýně zabránila. Z ukázky je zřejmé, že Karla svého muže vyprovokovala natolik, že by jí byl schopen fyzicky ublížit. Jsou muži, kteří nedokáží ovládat své emoce zlosti, proto dochází k napadení blízké osoby, zpravidla partnerky či manželky. Podle mého názoru je vztažení ruky na ženu, pádný důvod k rozchodu a muž si nezaslouží druhou šanci. Myslím si, že ženy by si neměly nechat takové chování líbit a svému partnerovi by se měly zavčas postavit.

⁷⁴ RAIS, K. V. Kalibův zločin. Praha: 1959. s. 147

⁷⁵ Tamtéž. s. 157

Antoš přestával věřit, že se Karla změní k lepšímu. Chodil jako tělo bez duše, téměř nemluvil a uzavíral se do sebe, což je typická reakce téměř všech mužů na problémy, které dusí v sobě. Měl i slabé chvílky, kdy ho přepadla lítost, zalezl do stodoly nebo na půdu a musel se vybrečet. Pláč u mužů není běžným jevem, ale v tomto díle se s ním u hlavního hrdiny můžeme setkat. Při další hádce s tchýní, Vojtovi došla trpělivost, nedokázal v sobě udržet hněv a zlost, jakou v něm stará Boučková vyvolala a vyhnal ji z chalupy. Společně s ní odešla i Karla. Vojta byl rozhodnutý zajít za Karlou a prosit ji, ať se vrátí domů, nejdříve za nimi však zašel starý Kaliba, který se za svého syna přimlouval. Řešit problémy za své děti, navíc, když jsou dospělí, není zrovna dobrým způsobem, jak svým dětem pomoci. V dnešní době to nadělá spíše více škody než užítku, ale v minulosti na to bylo nahlíženo opačným způsobem. Hrdost by některým mužů nedovolila prosit o odpuštění svou ženu, navíc, když ví, že chyba není na jejich straně, ale Vojta byl jiný. Prosil ji, ať se vrátí domů, ale místo vlídných slov, se od Karly dočkal dalších urážek a zraňujících slov. *„Pojď k nám Karlo!“ znova prosebně, vroucně žádal Vojta. „Živou mne k sobe nedostaneš, už se mi tam dávno všecko zprotivilo!“ Vojta zasupal. „Proč – proboha vás, lidé prosím, proč jste takoví“ zoufale volal Vojta. Stará u kamen povstala a vyjekla. „Protože jste kruťák, ještě se ptejte, pročpak jiného?“ „Máme dítě!“ Vojta zhluboka zahučel a vyjevené oči upřel na ženu. „O život by u tebe přišlo! Křičí, jak tě vidí, je mu z tebe hrůza jako nám!“ Vojta vyrazil zvuk jako škrcený hafan a oběma rukama, vztekle ji chytil za krk. „Půjdeš se mnou, nebo jak je Bůh nade mnou“ „Ježíš Marjá!“ zaječela Boučková. Vojta levicí otce odstrkuje, pravicí ještě držel Karlu v týle. „Půjdeš nebo nepůjdeš?“ „Nepůjdu!“ vyjekla. „Vojtíšku, Vojtíšku! Vojta strčil Karlu, až jí hlava bouchla do stěny. „Nelido jedna nelidná!“ houkl, a odsoupiv, vzal otce za ruku a táhl jej za sebou.*⁷⁶ Z předešlé ukázky můžeme vidět, jak se Vojta nechal vyprovokovat k fyzickému napadení své manželky. Násilím se jí snažil přimět, vrátit se domů, ale takovým způsobem cesta nevede. Žádný muž by se neměl dopustit jakéhokoliv fyzického trestu na ženě své ani cizí. Vojta však už neunesl tíhu ponížení a zlosti, které za dobu svého soužití s Karlou a její matkou musel snášet. Stará Boučková Vojtu zažalovala a soud mu vyměřil trest čtyřnedělního vězení. Ve srovnání s dnešní dobou je to trest velmi mírný a krátký, dnes jsou tresty za napadení manželky v délce minimálně ročního odnětí svobody a více. V současnosti je také diskutovaným témat domáci násilí, se kterým se můžeme setkat bohužel čím dál tím častěji a ve většině případů v rodinách, do kterých bychom to neřekli. V očích veřejnosti

⁷⁶ RAIS, K. V. Kalibův zločin. Praha: 1959. s. 173

vystupuje muž jako milující a spořádaný partner, ale doma za zavřenými dveřmi se na manželce či své partnerce dopouští domácího násilí, které může mít podobu psychického či fyzického napadení, sexuálního zneužívání nebo sociální izolace. Mnoho žen, kterým je tímto způsobem ubližováno situaci neřeší. Myslím si, že je to hlavně ze strachu svého partnera opustit, aby nezůstaly samy, proto si spoustu nepříjemností nechají líbit nebo jsou toho názoru, že si to zasloužily.

Jakmile Vojta nastoupil do vězení, Karla se s matkou téměř okamžitě vrátila do Vojtovy chalupy. Poslední den v roce byl Vojta propuštěn z vězení. Vydal se cestou k domovu a vzpomínal na šťastné chvíli, které s Karlou ještě před svatbou zažil. Představoval si, co Karla právě v tu chvíli dělá a jaká bude její reakce, až ho spatří. Skutečnost, která se mu po návratu domů naskytla, si nepředstavoval ani v nejděsivějších snech. *„Jsou tady, jsou, čekají“! srdce se mu roztrásl.. Vystoupiv na špičky, tělo naklonil vpřed a zíral do světnice. Aj – na lavici pod oknem do návsi sedí panímáma a směje se – řehtavě se směje a oči ji svítí. Na okamžik zahlédl Karlu – něco hovořilo, ale ne k panímámě. Ještě někdo tam byl. „I nechod’ už dnes, leda bys bláznil, počkej tady do rána, pak půjdem všichni najednou“ „Komu to povídá, kdo tam je?“ a mráz ho sevřel. Plížil se k druhému oknu. Karla seděla na židli u stolu a smála se, hlasitěji a hlasitěji – vesele, vesele, jakteživ ji tak neviděl a neslyšel... Za stolem stál voják... Vojta otevřenýma ústy lapal po vzduchu. Voják držel děcko s vlnatou hlavičkou, tlustýma buclatýma nožkama, oděné jenom v košilce. „Kadlíku, Kadlíku, křikni: tata, ta-ta-ta, ta-ta, ta-ta!“ křičela Boučková a smála se hlasitě, rozpustile. Vojta se oběma rukama chytil za vlasy, jak by je chtěl i s koží strhnout z hlavy a zachrčel: „Tak proto – tak proto...“⁷⁷ V tu chvíli bylo Vojtovi vše jasné a jakoby se mu zatmělo před očima. Bolest, zoufalství, zklamání a hlavně nejděsivější zuřivost se v něm mísila. Jako nejděsivější zvíře vtrhl do světnice, matka s Karlou překvapivě vykřikly a již obě ženy věděly, že bude zle. Vojta držel v ruce motyku, kterou Karlu udeřil do temene hlavy, svalila se na zem a již nikdy nevstala. „Pustem ve Vojtově hlavě prokmitl svit myšlenky: Já ji zabil – Kadličku jsem zabil!“⁷⁸ Tělem mu projela hrůza z činu, který právě spáchal. Vojta se sesypal k zemi a několik dní zůstal ležet v chalupě v bezvědomí, kde také nakonec sám umírá. I v současné době, kdy přibývá zločinů z vášně, se můžeme setkat s tak otřesným a neomluvitelným činem.*

⁷⁷ RAIS, K. V. Kalibův zločin. Praha: 1959. s. 198

⁷⁸ Tamtéž. s. 199

3.2 Manželství v první polovině 20. století

„Pro počátek dvacátého století je typická emancipace žen, přičemž ekonomická a společenská závislost žen na mužích tvořila stále základ rodinných vztahů.“⁷⁹ Nově vydaná Ústava z roku 1920 umožnila ženám politickou, sociální i kulturní rovnoprávnost s muži. Bylo jim umožněno studovat na univerzitách, zastávaly různé povolání a jejich jedinou náplní v manželství nebylo již se starat jen o domácnost a děti. Muž již nebyl schopen uživit celou rodinu sám a tak ženy musely do práce. Také dobrovolný vstup do manželství a láska si postupně nacházela stále větší prostor. „Od počátku dvacátého století se tak rýsovala vyhlídka do budoucnosti, že vztahy mezi mužem a ženou se změní k lepšímu, protože se přestává na sňatek pohlížet jen skrze majetek a společenský prospěch, a láska je konečně uznána jako dostatečný důvod ke vstupu do manželství.“⁸⁰ Stále však platilo, že dcera musela o svolení žádat své rodiče. Rodina tak postupně začínala být spojována citovými vazbami, hlavně mezi manželi. Počet dětí narozených v jedné rodině byl stále v průměru kolem pěti a rozvádělo se každé 100. manželství. Ženy se již nebály vzepřít svému muži, proto docházelo k rozvodu častěji, než tomu bylo v předešlém století. Stále více se také lidé zaobírali otázkou, kolik dětí si pořídí a zda je budou schopni uživit. Do roku 1950 měli rodiče zákonnou povinnost dát dceři v den svatby věno, jestliže neměla vlastní majetek. Rodiče ženicha měli také zákonnou povinnost poskytnout synovi slušnou výbavu do domácnosti. „Čím bylo věno nevěsty vyšší, tím stoupala nevěsty šance se dobře vdát.“⁸¹

Po 1. světové válce se snížila věková hranice pro vstup do manželství na 21 let a během 2. světové hranice na věk 18 let, tak jak je tomu doposud. V té době byl zaznamenán nárůst uzavírání manželství, který se udržel téměř až do roku 1989. Jedním z důvodů, které měly za následek nárůst uzavírání manželství, byla nízká úroveň antikoncepce a s tím spojené nechtěné otěhotnění. Do 1. světové války nebyly potraty v žádné zemi povoleny, proto se muži své zodpovědnosti nemohli zbavit a jediné řešení byla svatba. Na nesezdané páry, které

⁷⁹ Proměny rodiny ve 20. století. [online], Dostupné z:

<http://dejinyvpohode.cz/Articles/1373-2-Promeny+rodiny+ve+20+stoleti+.aspx>

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Historie svatby. [online], Dostupné z: <http://www.wedme.cz/magazin/historie/historie-svatby/201>

spolu mají děti, se společnost dívala skrze prsty. Umělé přerušování těhotenství bylo bráno jako trestný čin a převážně ve 20. a 30. letech se uskutečňovalo tajně a nelegálně. V Československu byl potratový zákon uveden až v roce 1958. O osm let dříve byl ustanoven Zákon o právu rodinném, který přinesl manželkám rovnoprávnost. *„Předtím manželce ukládal zákon bydlet s manželem, pomáhat mu v jeho výdělečné činnosti a plnit, co on, hlava rodiny, přikázal. Až tedy od 1. ledna 1950 přestal být muž hlavou domácnosti podle zákona. Manželka už není podřízena svému manželovi, protože oba mají stejná manželská práva a stejné manželské povinnosti, které mají vykonávat každý podle svých schopností.“*⁸² Co naopak v té době skončilo, byla povinnost před vstupem do manželství uzavřít svatební smlouvu. Co se týká rozvodu, ten *„byl schválen v rámci reformy manželského práva v roce 1919. V období socialismu se stal všeobecně přijímaným řešením partnerských neshod. Rozvedená žena měla vyšší společenský status než žena, která se nikdy nevdala.“*⁸³ Od 50. let minulého století začíná majetek rodiny hrát nepodstatnou roli ve výběru partnera a spousta lidí se bere z lásky, bez ohledu na množství peněz, které manželstvím mohou získat. Oba manželé se začínají rovnocenně podílet na zásadních rozhodnutích týkající se fungování manželství a rodiny. *„Ekonomické zrovnoprávnění ženy vytvořilo takové podmínky pro život, že manželství přestalo být pro ženu celoživotním smyslem. Zanikl jeden z nejdůležitějších motivů, který pobádal a udržoval ženu v manželství často na úkor jejího vlastního štěstí anebo i ztráty její vlastní důstojnosti.“*⁸⁴

3.2.1 Odras manželství v díle Ivana Olbrachta Žalář nejtemnější

Šestatřicetiletý komisař Karel Mach je dva roky ženatý se svou ženou Jarmilou, kterou si bral z velké lásky. Dobrovolný vstup do manželství, založený na silných citech se počátkem 20. století dostával čím dál častěji do popředí. Společně žijí na venkově a na první pohled je to hezký mladý pár, který žije ve spokojeném manželství, avšak není tomu tak. O mnohých manželských párech si můžeme myslet, že jejich vztah je bezchybný, neboť se tak před

⁸² Historie svatby. [online], Dostupné z: <http://www.wedme.cz/magazin/historie/historie-svatby/201>

⁸³ Proměny rodiny ve 20. století. [online], Dostupné z: <http://dejinyvpohode.cz/Articles/1373-2-Promeny+rodiny+ve+20+stoleti+.aspx>

⁸⁴ MARUŠIAK, M. O manželství a rodině. Praha: 1957. s. 48

veřejností prezentují, ale doma, za zavřenými dveřmi, je skutečnost zcela opačná. Myslím si, že je to způsobeno hlavně tím, že mnoho lidí se dnes zabývá a zakládá si na tom, co si o nich ostatní myslí. Komisař je na jedno oko slepý a užívá se paranoidní žárlivostí. Jarmila byla oddaná manželka, které svého muže nadevše milovala, což dokazuje i oslovení miláčku, kterým ho titulovala. Před spaním se ho nikdy nezapomněla zeptat, zda něco nepotřebuje a rozhovor vždy zakončila láskyplným polibkem. Tak vlídné a oddané chování by si přál ne jeden muž. Před spaním komisař nemohl často spát a pokládat si různé otázky. „*Kdo je tato žena, s níž žije již dvě léta pod jednou střechou? Ano! To je právě to, že to neví! Je dobrá nebo jen hodná? Je věrná nebo jen oddaná? Miluje nebo je jenom něžná? Ano! To je právě, že to neví! A nikdy nevěděl. A ona sama to o sobě také neví a to je ze všeho nejhorší. Eh! Marné otázky! Stokrát již položené a stokrát nerozřešené. Spát, komisaři Machu!*“⁸⁵ Téměř denně se komisař podobnými myšlenkami mučil před spaním.

Přestože dva roky není dlouhá doba na dostatečné poznání druhé osoby, svým partnerem by si měl být člověk již jistý a vědět, zda s ním chce i nadále sdílet společnou budoucnost. Myslím si, že ve vztahu není příliš podstatné to, jak dlouho se partneři znají nebo jak dlouho spolu žijí, ale to jak si důvěřují a jak přistupují k vzájemnému vztahu. Jsou případy, kdy se partneři vzali po velmi krátké známosti a manželství jim vydrželo navždy a naopak jsou i páry, které se vzaly, až po několika letech společného soužití a přesto jim manželství z nějakého důvodu nevyšlo a rozvedli se. Uplynul rok od svatby a komisař Mach už slídlil ve skříních své manželky, chtěl najít důkaz její nevěry, ač mu k tomu nikdy nedala žádný pádný důvod. Každý člověk má právo na své soukromí a ani manžel by neměl tohle právo porušovat, právě naopak, měl by respektovat soukromí svého partnera. V každém manželství to občas zaskřípe a hádky jsou běžnou součástí manželského života, ale neměly by vznikat z nesmyslných, někdy až banálních záležitostí. Žádný partnerský ani manželský vztah není procházkou růžovým sadem, ani ty nejzamilovanější dvojice se nikdy nemůžou ve všech shodnout a někdy se pohádají. Jsou hádky, které mohou být pro vztah i prospěšné, neboť se říká, že pročistí vzduch a napětí mezi partnery. Podle mého názoru je rozhodně lepší dát průchod svým emocím než je dusit v sobě a trápit se.

Jarmila byla vzorná manželka, která svou lásku dávala muži často najevo, ač on ji někdy přehlížel. V noci se k němu často tulila a prosila o jeho pozornost a doteky. „*Chceš*

⁸⁵ OLBRACHT, I. Žalář nejtemnější. Praha: 1959. s. 23

něco, děvečko?“ řekl měkce. „Proč nespíš, Karlouši?“ „Spím, spím, tys mne jen probudila, spi také!“ Stulila se blíže k němu a objala ho. „Já nechci. Mám tě tolik ráda!“ Nehýbal se a hleděl ke stropu. Jarmila se probírala z rozespalosti. Mnula si oči a vjela si rukama do vlasů. „Jé, to je ještě tma,“ řekla vesele a hned v jedné větě: „Vezmeš mne trochu k sobe, vid’!“ Její hlas se smál a ona vklouzla pod mužovu přikrývku. Jala se ho hladit po vlasech a líbat drobnými polibky. „No miláčku...no...ty jsi můj...vid’...a již se na mne nehněváš...Jakýpak by to byl živo, pořád se na sebe mračit a žárlit jeden na druhého?“ Ale říkala to zcela vesele.⁸⁶ Mnoho mužů, přestože svou ženu velmi milují, ji to nedokáží dát dostatečně najevo a to je stejný případ i komisaře Macha. Muži neradi o svých pocitech mluví, mají pocit, že když dají své city najevo, budou považováni za slabochy a citlivky. Jarmila se svým mužem často mluvila o jeho žárlení, ale jejich rozhovor probíhal téměř vždy stejným způsobem. „Jak mi jen můžeš tak ubližovat?! Copak mne opravdu považuješ za tak prázdnou?“ „Ne,ne! O něčem jiném!“ řekl nervózně, jako by ho ten rozhovor a smích bolely. „Karlouši, neubližuj mi! Co máš proti mně?“ „Nic...Řekl jsem ti jediné slovo? Hled’, Jarmilko, tolikrát jsme již o tom mluvili! K čemu to?“ „Ano tolikrát a všechno marné! Máš právo mi nevěřit?“ „Nevím.“ „Aha!“ To zaznělo již vážně z Jarmiliných úst. „Oklamala jsem tě někdy?“ „Jarmilko!“ prosil. „Ne. Odpověz!“ Ležel nehnutě. „Ty pochybuješ o mé lásce?“ řekla a v jejím hlase se chvěly slzy. „Karlouši, proč mne tedy mučíš?“ „Ano, mučím tě...Znám tě tak málo, to je to, Jarmilko, Co neznám, tomu nemohu věřit. Byl jsem vždy takový. A ty se také málo znáš a nemůžeš mi pomoci. To je to, Jarmilko!...A snad také proto, že jsem zbabělý a bojím se o tebe, poněvadž nemám jiného člověka na světě...“⁸⁷ Přestože Karel nemusel slovy nic říkat, jeho žena ho za dobu manželství znala a poznala, když něco nebylo v pořádku a Karel se užíral žárlivostí. Ženy mají vyvinutější smysl pro intuici a na rozdíl od mužů umí číst mezi řádky. Když začala Jarmila tohle téma, Karel se s ní nikdy o tom nechtěl bavit, nechtěl řešit problémy, které mezi nimi byly nebo spíše ty, které si Karel namlouval. Pokud ovšem partnerovi na tom druhém záleží a nechce ho ztratit, měl by se naučit ve vztahu komunikovat a říct jasně, co mu na partnerovi vadí. Pokud má člověk psychický blok, kdy se bojí vyjádřit své emoce, může vyhledat pomoc odborníka. Ve většině případech jsou to však muži, kteří se bojí o svých problémech nebo citech hovořit a vyhledání odborné pomoci je pro ně téměř nemyslitelné. Ve vztahu jde především o toleranci a porozumění. V každém vztahu je mezi

⁸⁶ OLBRACHT, I. Žalář nejtemnější. Praha: 1959. s. 30

⁸⁷ Tamtéž. s. 31

partnery nejdůležitější komunikace, ale u komisaře Macha tuhle schopnost, řešit problémy a věci, které nás trápí, postrádáme. Po podobné rozhovoru Jarmila jen stěží zadržovala slzy. „Karlouši, vždyť já také nemám nikoho na světě než tebe. Proč si ztrpčujeme život, řekni, proč?“ Hleděl před sebe do tmy a hladil jí vlasy. „Nu...nu..“ chlácholil jí vlasy. „Tak strašně tě mám ráda. Nemohu tě mít více ráda. A nikdo nemůže víc.“ „Nu, neplač, neplač,“ říkal jí něžně. Jarmilina ruka se náhle octla v jeho. Stiskl tu měkkou ruku. „Miluji tě přece, Jarmilo!“ zašeptal. Přitulila se k němu úže a on jí stiskl ruku vši silou, jakoby zlostnou silou. „Miluji tě, Jarmilo!“⁸⁸ Ženy jsou citlivější než muži, proto se častěji rozpláčou a emotivněji prožívají rozhovory na citlivé téma. Z předešlé ukázky můžeme vidět, že Karel přece jen své ženě občas vyzná lásku, přestože to muži nedělají, tak často. Zatímco ženy oceňují za vyznání lásky, magické slovo miluji tě, muži jsou na tom odlišně. Za důkaz lásky berou spíše činy než slova. Oceňují, když se pro ně partnerka hezky oblékne, uvaří dobré jídlo, skládá jim komplimenty nebo je žádá o pomoc. V dnešní době jsou lidé stále vynalézavější a volí netradiční způsoby pro vyznání lásky, například při žádosti o ruku. Podle mého názoru však nezáleží na tom, aby bylo vyznání lásky, co nejoriginálnější, ale na tom, aby se měli upřímně rádi, respektovali se a vzájemně se nezraňovali.

Přišel den, kdy komisař Mach nadobro oslepl. Jeho žena Jarmila byla zoufalá a snášela to hůře jak on. Nechácala a nevěřila, vždyť ještě před několika dny byl zdravý, vše bylo v pořádku a najednou je z jejího manžela slepec, který bude odkázán na pomoc druhých. Ženy se vždy hůře vyrovnávají s těžkými ranami osudu. Muži se navenek tváří silně a nedotknutelně, ale vnitřně se tím trápí stejně jako ženy, ba dokonce někdy i hůř. To byl stejný případ i manželů Machových v tomto díle. Komunikace mezi manželi mírně ochabla, ale ne z nemoci. Jarmila již několik dnů tušila, že se Karel něčím trápí a že brzy ji sdělí své rozhodnutí. A ten den také přišel. Posadili se v obývacím pokoji, Jarmila vložila svou ruku do jeho a vyčkávala, až Karel promluví. „*Ted' mne polib, Jarmilko! Chci ti něco říci a je mi třeba, abych byl při tom silný. Ale, prosím, neodpovídej mi dříve, ne skončím, a dej pozor na každé mé slovo!*“ „*Povídej!*“ „*Rozejdeme se, Jarmilko! Dáš do pořádku své věci a odejdeš k bratru Josefovi!*“ „*Karlouši!*“ vykřikla, vyskočila, ale on nepustil její ruku a stáhl ji silou zpět ke svým nohám. „*Pst!*“ řekl klidně, ale velitelsky. „*Slíbila jsi mi, že mě vyslechněš. Můžeš mi pak odpovědět, ale vyslechněš mě! Dáš tedy do pořádku své věci a odejdeš k Josefovi. Rozuměj mi: Není to snad oběť, kterou chci přinéstí já, slepec a mrzák, tobě,*

⁸⁸ OLBRACHT, I. Žalář nejtemnější. Praha: 1959. s. 32

*zdravé a životaschopné ženě. Ne. Je to oběť, kterou žádám já od tebe a o kterou tě prosím ve jménu svého osudu a ve jménu naší lásky...“*⁸⁹ Požádat o rozvod ženu, kterou miluje, chtělo velkou dávku přemáhání a odvahy, ne každý muž by to dokázal. Z předešlé ukázky je zřejmé, že Karla můžeme považovat za nevyrovnanou osobnost, který nebyl sám se sebou spokojen a podceňoval se, když nevěřil své ženě, která by mu mohla být věrná a milovat ho takového, jaký je. Je však možné, že svou ženu miluje natolik, že ji chce dát svobodu a šťastný život, které ji vedle něho nečeká. V každém vztahu je potřeba se trochu obětovat nebo přizpůsobit tomu druhému. „*Jarmilko, duše moje, poslechni mne! Jaký to bude život? Peklo, Jarmilo, pochop přece! Viš, že ti nevěřím. Ne své Jarmilce, ale Jarmile ženě, že nevěřím. Střežil jsem tě jako vězen svého žalářníka, hlídal jsem každý tvůj pohyb, jako zbabělý pohyby svého nepřítel, každý tvůj pohled a hnutí ruky, a nevěděl jsem nic a nevěřil jsem ti. Ted' jsem slepý, Jarmilo. To jsou muka, Jarmilo. Muka moje a muka tvá, neboť i tobě bude se mnou těžko. Zbav nás jich. Rozejděme se, Jarmilo! Bude ti lépe beze mne a zapomeneš. Také mně bude lépe a také já zapomenu. Jarmila plakala.*“⁹⁰ Karel své manželce nelhal o důvodu, proč se chce s ní rozejít. Mnoho mužů by nepřiznalo pravý důvod, že své ženě nevěří a že společný život bude pro oba utrpením, který pramení z jeho ukrutné a slepé žárlivosti. Žárlivost partnerů je někdy příčinou nízké sebedůvěry, kterou může způsobit například opakovaná nevěra.

Karel si byl dobře vědom budoucnosti, která je čeká a z lásky ke své manželce ji chtěl před tou bolestí uchránit. Můžeme to považovat za velmi vstřícné a šlechetné gesto, které by ne každý z nás dokázal. Jarmila opět při těchto zraňujících slovech plakala. „*Ne, ne, neslyším tě a neposlouchám tě. Vím jen, že tě miluji a že od tebe nikdy neodejdu, všude budu s tebou, a utečeš-li mi, půjdu za tebou.*“⁹¹ Jarmila neuposlechla rad jejího manžela a zůstala s ním. Milovala ho celou dobu a přece by ho teď, v době, kdy ji nejvíce potřebuje, neopustila. Svatební slib přece zní, ve zdraví i v nemoci, v bohatství i v chudobě, dokud nás smrt nerozdělí. Tímto slibem se nejspíš řídila i Jarmila. Nemůžeme jednoznačně říct, jestli to bylo správné nebo špatné rozhodnutí. Opustit manžela, jen kvůli tomu, že oslepl, by bylo považováno za povrchní rozhodnutí. Ale opustit ho kvůli jeho povaze a jeho nesmyslných

⁸⁹ OLBRACHT, I. Žalář nejtemnější. Praha: 1959. s. 38

⁹⁰ Tamtéž. s. 39

⁹¹ Tamtéž. s. 39

žárlivých scénách, které zabíjí jejich lásku a vztah už není považováno za tak nepřipustné. Manželé se z vesnice přestěhovali do Prahy, kde měl být pro ně život s handicapem snazší a pestřejší.

Karel byl chorobný žárlivec, který odmítal uvěřit, že by mu byla manželka věrná. Často se zabýval minulostí, na kterou nesmyslně žárlil. Manželé by si měli důvěřovat, to je jeden z předpokladů pro spokojené a šťastné manželství a vztah vůbec. Jindy zase požádal svou ženu, že by se chtěl jít projít s jejich služebnou Andulou. Jarmila nechápala, proč chce jít s ní, ale nakonec služebnou uvolnila z práce a vydala se s komisařem na procházku. Cestou myslel Karel na svou ženu a náhle ho přepadla lítost, jak těžký život po jeho boku to musí být. Koupí dárků chtěl Jarmile udělat radost, což jistě ocení každá žena. Správný muž by měl čas od času umět svou ženu překvapit a dokázat ji náklonost a lásku nejen při příležitosti jejich narozenin nebo vánoc. Při klidném a slunném odpoledni, kdy seděli s Andulou v parku, přepadla komisaře náhle myšlenka, co se asi teď děje doma. „*Komisař vyskakuje z lavičky. Slyší srdce bít až v krku. „Domů, Andulo!*“ “⁹² Opět se užíral zbytečnými představami, při čem svoji ženu doma nachytá. Mnoho lidí se nečekanou návštěvou doma nebo jiného místa domnívají, že toho druhého nachytají při nevěře, ve kterou ve své mysli věří. Vydal se rychlou cestou k domovu, sotva mu Andula stačila. V tichosti se vplížil do bytu a postupně prohledával místnost po místnosti. Zbývala už jen ložnice. Prudce vtrhl do místnosti, kde jej s radostí vítala jeho žena. „*Miláčku! Ty jsi již přišel? Jak jsi hodný!*“ *Ne! To nebyla přetvářka!* „*A kde máš Andulu?*“ „*Přijel jsem drožkou. Andule přijde.*“ „*Proč jsi přijel sám...*“ *Nebylo ti snad dobře?*“ *ptala se starostlivě a udiveně zároveň.* „*Ne, je mi dobře. Chtěl jsem to jen jednou zkusit sám.*“ “⁹³ Karel byl dobrý lhář, nenechal na sobě znát výčitky a obavy, které měl z toho, s kým ji doma najde. Jarmila možná tušila jeho pravý důvod předčasného návratu, ale v tichosti se odebrala do kuchyně chystat večeři. Mlčení bývá pro mnoho lidí řešením, jak se vyhnout zbytečným partnerským hádkám. Myslím si, že musí být velmi těžké žít s člověkem, který vám nedůvěřuje a při každé vhodné příležitosti vás podezírá. Podle mého názoru se Jarmila vždy zachovala taktně a tím se vyhnala zbytečným manželským hádkám. Avšak neustále přehlížení podezíravého chování není podle mě vhodným způsobem, jak řešit partnerské problémy.

⁹² OLBRAČT, I. Žalář nejtemnější. Praha: 1959. s. 56

⁹³ Tamtéž. s. 60

Čím déle spolu manželé byli, tím víc byl Karel od své ženy odtažitější a neustále přemýšlel o lásce k ní. Nyní to platí spíše obráceně, že čím větší čas spolu lidé tráví, tím si jsou lásku toho druhého jistější. Karel byl muž složité povahy. Místo toho aby si vážil lásky jeho ženy, která ho neopustila, ač ji o to vysloveně žádal, týral sebe i ji smyšlenými představami. Postupně začal vyzvídat i do služebné Anduly, co jeho žena ten den dělala. Jarmila se nevzdává a každý večer před spaním vyznávala svému muži lásku. *„Och tvá Jarmilka není hloupá a ví, co se v téhle hlavičce děje. Ale nikdy se mne nezbavíš. Mrač se, nepromluv za celý den jediného teplého slovíčka, ubližuj mi v srdci, a já přece každého večera přijdu, pohladím tě po vlasech a řeknu ti, že jsi můj a že tě miluji.“*⁹⁴ Z předešlé ukázky vidíme, že Jarmila se svého muže nechce nikdy vzdát a bude trpět jeho špatné dny, stejně tak i žárlivé scény. Byla velmi tolerantní ženou, která je pro lásku schopna téměř všeho. Mnoho žen by se na jejím místě jistě sbalilo a odešlo od svého muže.

Jednou při pravidelné odpolední procházce požádal Karel Jarmilu, ať mu skočí do lékárny pro prášek na bolest hlavy. Karel chtěl zůstat sám, ale Jarmila se o něho velmi bála a tvrdila mu, že je to velmi nebezpečné, že se mu může něco stát. *„Nerozumím ti, Karlouši, co tohle má být.“* *Její hlas se chvěl zadržovaným pláčem.. „Pochop přece, ne, není to možno, uznej, vždyť je to daleko a umřela bych na cestě strachem o tebe.“* *„Nebud’ tak úzkostlivá. Žádám tě o to.“* *„Karloušku, miláčku, nedělej mi takové věci.“* *a paní Jarmila se rozplakala.*⁹⁵ Úzkost a strach je typickou reakcí nejen žen, ale i mužů, kteří se bojí o zdraví a život svého partnera. Jarmila se o manžela velmi bála a neubráníla se ani slzám. Později se Karel dozvěděl, že ji bratr Josef nabádá k odchodu od manžela. Jako správná manželka nechtěla svého muže ranit, proto mu některé věci zatajila, což může být v některých případech typická reakce pro nás všechny. Své blízké chceme ochránit před zklamáním nebo ušetřit starostí, proto se v některých případech uchylujeme k tzv. milosrdným lžím a podle mého názoru to někdy může být tím nejlepším řešením. Od zjištění, že manželka je nabádána k odchodu se zdál být Karel nezvykle klidný, k ženě se choval vlídně a nekladl žádné podezíravé otázky. *„K ženě se chová komisař Mach hezky, dokonce mileji než v minulých dnech. Nešpehuje, nepodezřívá, netrápí. Chová se snad chladněji, ale laskavěji. Úmysl v jeho chladu není, ale*

⁹⁴ OLBRACHT, I. *Žalář nejtemnější*. Praha: 1959. s. 88

⁹⁵ Tamtéž. s. 105

Jarmila jej pozoruje a cítí. Přichází večer, objímá ho a ptává se smutným hlasem.“⁹⁶ Mezi manželi nastalo viditelné ochladnutí jejich vztahu.

Přišly nejkrásnější svátky v roce, ale u Machů panovala smutná a lhostejná atmosféra. Dokazuje to následující ukázky z knihy: *„Byly to smutné svátky, vid', Karlouši?!“ Řekla to pokorně, zpovzdálí, neodvažujíc se ani k němu přistoupit a polaskat se s ním. „Nu, nebyly opravdu příliš veselé,“ odpověděl. „A ty mi neřekneš, Karlouši, co proti mně máš?“ „Nic, Jarmilko.“ „Mluvíval jsi vždy pravdu,“ řekla tiše, „proč je teď jinak. Víš sám, že ti nevěřím...Smiluj se nade mnou!“ „Jsem nemocný člověk, Jarmilko. Nic víc.“*⁹⁷ Z jejich manželství se postupně vytrácela komunikace a citové vazby se přetrhávaly. Odcizení manželů patří mezi jeden z nejčastějších důvodů, proč se lidé v dnešní době rozvádějí. Existuje hned několik příčin, které můžeme považovat za následek odcizení. Partneři se přestanou podílet na společných zájmech a aktivitách, nevěnují tomu druhému dostatečnou pozornost, nezajímají se o jeho osobu, komunikace je na bodě mrazu nebo se partnerovi nedokáží přizpůsobit. Myslím si, že na vztahu by se mělo pracovat a utužovat ho po celou dobu, nejen v jeho začátcích a ve fázi zamilovanosti. Manželství Machů neskončí tímto způsobem, neboť Jarmila svému manželovi slíbila věrnost do konce života.

Vztah Karla a Jarmily však končí ve fázi psychického vyčerpání jeho ženy. Jarmila už neunesla další žárlivou scénu a nervově se zhroutila. V dnešní době to není nic ojedinělého, na ženy je vyvíjen stále větší nejen fyzický, ale především psychický nátlak. Přestože se Jarmila zdála jako silná osobnost, která má vše pod kontrolou, velmi se tím trápila, což nešlo do nekonečna skrývat. Dlouhodobá psychická zátěž, která může působit na každého z nás, se může a nemusí projevit. Každý člověk má jinou odolnost vůči stresovým situacím a toho, co dokáže zvládnout. Ženy jsou však náchylnější k podobným situacím a proto bývají častěji oběťmi nervového zhroucení, které dokáže poznamenat snad každý vztah.

3.2.2 Odras manželství v díle Jarmily Glazarové Roky v kruhu

Spisovatelka Jarmila Glazarové mapuje dvanáctileté harmonické soužití se svým o třicet let starším manželem, venkovským lékařem, kterému po domácku říkala táto. V knize o

⁹⁶ OLBRACHT, I. Žalář nejtemnější. Praha: 1959. s. 129

⁹⁷ Tamtéž. s. 155

svém manželovi nemluví jinak než pod touto přezdívkou. Dnes jsou lidé stále vynalézavější a můžeme se tak setkat s různými přezdívkami, kterými se partneři oslovují. I přes velký věkový rozdíl měli mezi sebou krásný vztah a pro Jarmilu byl mužem jejího života. Dříve bylo zcela běžné, že mezi partnery byl větší věkový rozdíl, než je tomu dnes. Sňatky byly předem dohodnuty, proto nebylo nic ojedinělého, když si dívka brala muže ve věku svého otce nebo dokonce i dědečka. Ve vztahu, kde je mezi partnery velký věkový rozdíl, je velmi důležité sladit svá vzájemná očekávání a překonat případné předsudky. Zpravidla to byli starší a bohatší muži, kteří si hledali mladé dívky, které se takovým sňatkům nevyhýbaly, neboť se jim dostalo materiálního zabezpečení, dobrého společenského postavení a v neposlední řadě i dědictví.

*„Zdravil mne svým krásným, jasným pohledem, po všeka léta vždy stejně láskyplným a dobrým. Ty oči byly tátovou hlavní krásnou, ač byl vůbec pěkným mužem. Ramenatý, statný, s hezkou bílou hlavou a ušlechtilým obličejem.“*⁹⁸ Jarmila byla ženou v domácnosti a její činnosti byly po celou dobu manželství vždy stejné. *„Denně jsem se znovu těšila, ač takto hlučně a rozmáchle vejde, veselý, svěží, v oblaku lyzolové vůně, ruce ještě zvlhlé drhnutím. Každodenně znovu jsem ho pro ten zářící pohled milovala.“*⁹⁹ Pro jiné ženy by se mohly každodenní rutinní činnosti stát obtěžujícími, ale pro Jarmilu ne, na svého muže se velmi těšila a byla mu oddanou a poslušnou manželkou, který měl snídani, oběd a teplou večeři vždy v daný čas připravený. Když srovnáme minulost a současnost nemají některé ženy možnost denně vařit teplou večeři, neboť chodí do práce a na ni se také často v hádkách s manželem vymlouvají, když jim vyčte, že není teplá večeři, což už v dnešní době není nic neobvyklého. Společné zasedání ke stolu pro ně bylo vždy slavnostní příležitostí a měli naučené rituály, které pokaždé dodržovali. V každé rodině by měly panovat pravidla, které by se měly dodržovat, nehledě na to, že v mnohých případech stmelují rodinu. V dnešní hektické společnosti, kdy lidé neustále někam spěchají, je dobré, když si rodina alespoň jednou denně na sebe najde čas a popovídají si o tom, co ten den hezké či naopak špatného zažili. Myslím si, že ideálním setkáním jsou večeře, kdy by se rodina měla sejít pohromadě u jednoho stolu.

V odpoledních hodinách doprovázela Jarmila svého manžela na návštěvy k jeho pacientům. Když šli pěšky, vždy sebou brali jednoho ze svých psů. Jarmila zasvětila celý svůj

⁹⁸ GLAZAROVÁ, J. Roky v kruhu. Praha: 1967. s. 11

⁹⁹ Tamtéž. s. 11

život manželovi, kterému byla celou duší oddaná. Milovala jejich společné procházky, ač ne vždy za šťastným cílem. Po večeři mu hrávala na klavír a on ji s blaženým výrazem poslouchal. „*Usedl do některé klubovky a odpočíval. Zabořil se do ní a dřímal. Kdysi, před lety, mi bývalo úzko, smutno a opuštěně v tom hlubokém tichu, před mlčenlivou tváří se zavřenýma očima. Ale později, čím více jsem sama v svém nitru byla tišší, čím více jsem byla k tátovi připoutána, měla jsem jen hluboký pocit uspokojení, že tu tak odpočívá v krásném domově, který jsem s péčí udržovala, v ovzduší bezpečné lásky, která jej obestírá.*“¹⁰⁰ Je zřejmé, že Jarmila potřebovala nějaký čas, aby se sžila s mužem, který je o generaci starší. V některých případech může být těžké naučit se žít se starším partnerem, který má rozdílné názory a pohled na život. V začátcích vztahu se život může jevit jako bezproblémový, ale postupem času, kdy partner stárne, mění se priority, se partneři od sebe mohou vzdalovat. Přestanou mít společné zájmy a pohled na život každého z nich se začne ubírat jiným směrem. To však nebyl případ Jarmily, která se s tím vyrovnala a i přes některá nedorozumění prožila spokojené manželství. „*Zpočátku jsem se dost natrápila jeho i sebe pro různé vlastnosti, které mne překvapovaly a zraňovaly, které mi byly nepochopitelné. Co naplat, byla jsem velmi mladá a toužila jsem slyšet slova. Táta přes dobrou snahu mi je neuměl dát.*“¹⁰¹ Všechny ženy touží slyšet láskyplná vyznání lásky, ale mnoho mužů to nedokáže, což potvrzuje i sama spisovatelka a dodává: „*škoda, že člověk potřebuje roky přemýšlení, vůle a zrání, než se stane rozumějícím, chápajícím, než mu tón hlasu stačí za mnoho vět, záchvěv obličeje, lesk očí za mnoho zbytečných a nikdy ne tak krásných slov.*“¹⁰² Někdy by se mohlo zdát, že vztah k manželovi byl připodobněn ke vztahu k otci. Některé ženy vyhledávají podvědomě starší muže možná z důvodu, že jim chybí otcovská láska, kterou nikdy nepoznali, což může vysvětlovat i Jarmilino oslovení táto, kterým ho titulovala. „*Na chvílku ještě do tátovy náruče, neboť tam se každý den počínal i končil. Nejtišší chvíle celého dne. V hluboké náruči bezpečně skryta slyším jen srdce silnými a volnými údery.*“¹⁰³ V jeho objetí se cítila spokojeně a bezpečně.

¹⁰⁰ GLAZAROVÁ, J. Roky v kruhu. Praha: 1967. s. 21

¹⁰¹ Tamtéž. s. 63

¹⁰² Tamtéž. s. 63

¹⁰³ GLAZAROVÁ, J. Roky v kruhu. Praha: 1967. s. 21

Říká se, že protiklady se přitahují, ale aby si partneři rozuměli, je dobré, když mají přece jen něco společného. U Jarmily a jejího manžela to byla láska ke květinám. On miloval a staral se o práci a květiny na zahradě, ona spíše v domě. Pro každý vztah je nesmírně důležité, aby měli partneři něco společného, nějaký koníček, kterému se budou společně věnovat a možná je bude i sblížovat. Jednou z věcí, která ji na manželství mrzela a přisuzovala to jemu, bylo, že neměli žádné přátele, které by je navštěvovali. Vystihuje to následující ukázka z knihy: *„Táta uzavřel náš dům pevným, neviditelným kruhem. Nikdy mne s nikým neseznámil, ve zcela izolovaném prostoru stál náš krásný dům a naše láska. Domnívala jsem se, že uvnitř neviditelného kruhu je nejbezpečněji na celém světě. Ale přece vše, nevoláno, přicházela občas touha po někom z vnějších končin.“*¹⁰⁴ Existují partnerské nebo manželské vztahy, které nemají žádné přátele a všechn svůj volný čas tráví pouze sami. Nepotřebují se obklopovat kamarády a jsou spokojeni, že mají jeden druhého. To byl případ i Jarmily a jejího manžela, jen s malým rozdílem, že Jarmila se občas trápila, že nemají nikoho, s kým by se mohli vzájemně navštěvovat. Podle mého názoru však každý člověk potřebuje být obklopen i jinými lidmi než jen svou rodinou.

Přátelé jsou všeobecně považováni za důležitou součást života všech lidí. Dnes si bez nich jen málokdo dokáže představit život, ale dříve na to možná bylo nahlíženo jinak. Přestože Jarmila toužila po přátelském kontaktu s lidmi, díky jejímu manželovi ji to nebylo nikdy umožněno. Byl uzavřený, tvrdohlavý a vždy muselo být po jeho. *„Ta tvrdá hlava, která uměla být tak neústupná. Která tak mnohou oblast svých životních zájmů obehnila nepřístupnou zdí, za níž se nikdo nesměl vetřít. Která se nikdy nesvěřovala a neradila a vždy jednala podle svého. Která suverénně rozhodovala o věcech, dobře i špatně, ale vždycky svébytně. Celý ten člověk uzavřený, úzkostlivě dbalá své i mé odloučenosti od lidí, kterými ve zvláštní směsici pohrdal a stranil se jich a zase o ně s láskou a starostlivě pečoval. Který neměl na světě jediného přítele, protože nemohl být sdílný.“*¹⁰⁵ V dnešní době si o lidech, kteří nemají žádné přátele, myslíme, že jsou „podivíni“ nebo lidé se špatnou povahou, kteří se nesnesou s ostatními. Postupně se s tím smířila a ke spokojenému životu ji stačil on a jejich společná radost květiny a dům se zahradou. Posláním svého životě viděla v péči o manžela. *„Tátovi jsem při koupání pomáhala.. Dojívalo mně, že mohou tátovi posloužit, jako by byl dítětem. Stálo ho to dost přemáhání, neboť byl velmi ostýchavý. Ale když viděl a snad i*

¹⁰⁴ Tamtéž s. 29

¹⁰⁵ Tamtéž. s. 284

pochopil, jakou mi to dělá radost, předstíral, že je neobratnější, než byl a přijímal moje úsluhy. I v tomto malém, týdně opakovaném příběhu tkvěl jeden z pramenu našeho přátelství, tak prostého, klidného a tak hlubokého.“¹⁰⁶ Společně strávený čas se svým manželem při obyčejných věcech, utvrzuje vzájemný vztah a lásku, jak můžeme viděti i z předešlé ukázky.

Jejich řád a systém v rodině byl ukázkový a mohli bychom si z něho vzít příklad i v dnešní době. K finančním prostředkům a jeho hospodaření se autorka vyjadřuje následujícím způsobem: *„V sobotu po obědě se účtovalo. Dostávala jsem peníze na domácnost na týden. S přesnou pravidelností objevovala se na sobotním stole malá modrá knížečka, do které jsem zapisovala mimořádná vydání. Táta o každé položce debatoval. Vyžadoval přesnost v účetnictví.*“¹⁰⁷ V minulosti nebylo přípustné, aby žena hospodařila s penězi, o finanční prostředky se staral výhradně muž. Dnes je tomu jinak a záleží na každé rodině, jak si to zorganizují. V některých manželstvích jsou peníze častým důvodem k hádkám. Hrají velmi důležitou roli a budou snad věčným tématem k diskuzím. Rozdělení financí je v každém manželství odlišné. V některých rodinách mají společný účet a řídí se heslem, co je moje, je i tvoje. Jiné páry mají účty oddělené a každý hospodaří sám a platí jinou položku v domácnosti. Ať se jedná o první nebo druhý případ, vždy může nastat situace, kdy si manželé mohou začít vyčítat, že jeden z nich moc utrácí nebo naopak příliš šetří.

Jako většina mužů, tak ani Jarmily manžel nemluvit příliš často o svých citech a neříkal své ženě přímo, že ji má rád, a když ano, zvolil k tomu jiná slova. *„Jen několikrát za všechna léta, když už nemohl unést srdce, přesycené vzrušením lásky a vděku, řekl mi docela tiše: „Ty můj osude krásný.“*“¹⁰⁸ Jarmila se za ty roky s ním strávené naučila číst mezi řádky a milá slova jejího manžela, pro ni byly vždy příjemným zpestřením dne a života s ním. Muži neumí o svých citech příliš mluvit a ani Jarmila ho do těch slov nenutila. *„Miloval takovou silnou, osamělou a mlčenlivou láskou, láskou nenáročnou, sobeckou a nenasytnou, jež uměla být někdy tak pokorná a vděčná.*“¹⁰⁹ Mezi každým partnerským či manželským párem by mělo jít především o porozumění a podle mého názoru ve vztahu Jarmily a jejího manžela to bylo téměř vždy dodrženo.

¹⁰⁶ GLAZAROVÁ, J. Roky v kruhu. Praha: 1967 s. 37

¹⁰⁷ Tamtéž. s. 38

¹⁰⁸ Tamtéž. s. 63

¹⁰⁹ GLAZAROVÁ, J. Roky v kruhu. Praha: 1967. s. 284

Jarmila věděla, že její manžel byl již jednou ženatý a z předešlého vztahu má dvě děti. Nikdy se však na nic nevyptávala a čekala, až začne sám mluvit. Jednou za čas k nim jeho děti přijeli na návštěvu a autorka se k tomu vyjadřuje následujícím způsobem: *„V době, kdy k nám přijely tátovy děti, změnil se úplně obvyklý způsob našeho života. Zcela automaticky dostal vzájemný vztah s tátou jiný ráz, odměřenější, cizejší. Všechny ty drobné projevy vroucího citového poměru byly jakoby uloženy, uschovány. Táta byl pouze otcem, tchánem, dědečkem. To byla oblast, kde nebylo pro mne místa. Jiný svět, starý, mocný, pouto pokrevní. Táta a jeho děti byli spjati a obklopeni minulostí, vzpomínkami a jinou láskou. Věděla jsem o ní a měla ji v úctě. Pro mne měl táta lásku novou. Stejně velkou, stejně vroucí a hlubokou, ale zcela jinou.“*¹¹⁰ Vztah manželů se v době návštěvy jeho dětí vždy změnil k horšímu. Dával přednost dětem a svou manželku z jejího pohledu zanedbával, s čím můžu i já osobně souhlasit. Každý manželský pár se chová jinak na veřejnosti než doma, ale podle mého názoru by to nemělo dojít do fáze, kdy žena či muž nabydou dojmu, že jsou pro svého partnera cizím člověkem.

*„Naše názory se různily, neboť každý se díval očima své generace. Hned v první době svého společného života jsme poznali, že se navzájem nepředěláme. Ale snažili jsme se aspoň nezraňovat. Dokázali jsme myslet vedle sebe zcela odlišně na tytéž věci a nedotýkat se bolestně citění druhého. Táta však věnoval stále přibývajícím zájem mému nazírání, byť jinak zůstával věren ideálům a virám svého mládí.“*¹¹¹ Mnoho manželských párů se s rozdílným názorem na svět nevyrovná, a proto se také častěji rozchází. Ve vztahu je důležité najít kompromis a vzájemně se nezraňovat, což se Jarmile a jejímu manželovi, i přes třicetiletý věkový rozdíl podařilo. Kompromis hraje ve vztahu významnou roli, nemělo by však k němu ze strany jednoho partnera docházet příliš často. Na vztah jsou potřeba dva a je důležité, aby se partneri sobě vzájemně přizpůsobovali, ne pouze jeden. Myslím si, že příliš mnoho kompromisů z jedné strany, vztahu spíše škodí, neboť člověk začne příliš často potlačovat svoji osobnost. Rozdílné názory však nakonec Jarmilu a jejího manžela stmelily dohromady. *„Z kruhu, které uzavíraly a dělily naše světové názory, přerůstala naše tichá, vroucí a vděčná láska a tátova věkem vyvážená mírnost, klid a životní moudrost. Přes všechny rozdíly věku, smyšlení a názorů bylo mé místo v jeho náručí, byla jsem já středem jeho světa. Naší láskou*

¹¹⁰ Tamtéž.. s. 83

¹¹¹ Tamtéž. s. 134

byl napleň dům i zahrada.“¹¹² V dnešní době je to ojedinělý případ, kdy bychom mohli najít harmonické soužití manželského páru s tak vysokým věkovým rozdílem.

Manželé neměli žádné společné děti. Jarmila byla ošizena o roli stát se matkou. V knize se o důvodu ani o mateřských touhách nezmiňuje, ale můžeme si to domyslet. Její manžel byl o třicet let starší a děti měl, proto je možné, že další již nechtěl nebo ze zdravotních důvodů mít nemohl. V manželském páru, který dělí velký věkový rozdíl, můžou být děti důvodem častým hádek nebo rozchodů. Je přirozené, že téměř každá žena touží po dětech, ale ne každý muž si ve vyšším věku troufne být otcem. V počátcích jejich vztahu jsou plány a budoucnost zalité sluncem, ale čím jsou spolu déle a blíží se doba, kdy se skutečně začnou bavit o dětech, může muž dojít k závěru, že děti už nechce a tím mezi manželi nastanou neshody a hádky. V dnešní době není nic neobvyklého, že některé páry nechtějí děti, ale dříve měly ženy dětí mnohem více než dnes. Děti jsou považovány za přirozenou součást téměř každého manželství, pokud oba partneři chtějí nebo je mohou mít.

Jednou z věcí, na kterou si Jarmila stěžovala, bylo, že se nenarodila dřív. V knize se k tomu vyjadřuje následujícím úryvkem: *„Narodila jsem se tehdy, když se ženil, měla jsem dva roky, když jsem se narodila dceruška. Cítila jsem se ošizena o těch třicet let. O jeho nejkrásnějších třicet let. Cítila jsem to jako bezpráví, že pro naši velkou a podivnou lásku zbývá o tolik času méně.“*¹¹³ Téměř všechen manželův volný čas trávili spolu. Společně strávené chvíle a zájmy utužují každý vztah. Rádi cestovali a často podnikali různé výlety. Každoroční tradicí manžela bylo, že v říjnu odjížděl sám na několik dní si odpočinout do Prahy od práce a všudypřítomných pacientů. Přestože dnes žijeme v modernější a pokrokovější době, není pro manžele v současnosti typické, že by každý z nich jezdil na dovolenou sám. Dnes, když vidíme páry, které tráví oddělené dovolené, se můžeme domnívat, že jejich manželství není šťastné, ač tomu tak být nemusí. Jednou ze zálib jejího manžela bylo také vaření. V srpnu, kdy je navštěvuje Jarmilina sestra Irena, si vaření obzvláště užíval. *„Irena je pro něho vzácným a milým stolovníkem, na kterého se dlouho těšil. Neboť ona umí vřele sdílet jeho zálibu v různých lahůdkách, které po jedenáct měsíců jsou vyloučeny*

¹¹² GLAZAROVÁ, J. Roky v kruhu. Praha: 1967 s. 135

¹¹³ Tamtéž. s. 306

z jídelního lístku: *vuřty s cibulí, zavináče, rybičky, úhoře, liptavský sýr a ředkvičky.*“¹¹⁴ Každý muž rád poslouchá slova chvály a ani Jarmily manžel nebyl výjimkou.

První březnovou neděli začaly nejtěžší chvíle života Jarmily Glazarové. Jejího manžela ranila mrtvice. „*Čtyřicet hodin boje. Čtyřicet hodin víry, doufání a čekání, čtyřicet hodin vyznání a vůle. Dvě noci svírám bezcitelné ruce, ramena, tělo, které je těžké, necitelné a tuhé. Pro žádnou myšlenku není místa, jen čekání, otevřou-li se oči, přejde-li zákmit vědomí uzavřeným a nehybným obličejem. Rty se pootevrou a několik vzdechů z nich vyjde, dlouhých a hlubokých, a pak už nic.*“¹¹⁵ Vidět umírat blízkou a milovanou osobu musí být pro každého člověka nejtěžší chvíle života. A pro Jarmilu bezesporu byla. „*Náš domov se kácí. Můj muž umřel, můj domov se sesunul.*“¹¹⁶ Smrt manžela připravila Jarmilu o klidný a šťastný život, o život s mužem, kterého milovala víc než cokoli na světě. Každá žena, která si najde partnera s tak vysokým věkovým rozdílem, by měla ve skrytu duše počítat s tím, že její manžel pravděpodobně zemře dříve než ona, neboť je ve věku, kdy se hůře stárne a nemoci se nelze příliš vyhnout. Podle mého názoru je však velmi obtížné připravit se na smrt blízkého člověka, ať je jakkoliv starý. Věděla, že musí začít nový život, který už nikdy nebude tak spokojený jako život po boku svého manžela. „*Domove, domove, sbohem. Nikdy nezapomenu. Na naši zahradu, na naše květiny, na náš domov, na tebe, na tebe, táto.*“¹¹⁷ Některé ženy se po smrti svého manžela znovu vdají a najdou uspokojení v novém vztahu, jiné zůstanou už navždy samy s hezkou vzpomínkou na svého milovaného manžela.

3.3 Manželství na začátku 21. století

Po roce 1989 se lidem naskytují nové možnosti, otevření hranic jim umožňuje rozvoj své seberealizace. Mohou cestovat a studovat v zahraničí nebo si mohou v zaměstnání vybudovat určité postavení, o kterém vždy tajně snili. To má za následek pokles uzavírání manželství, neboť lidé dávají přednost budování kariéry a nespíchají se založením rodiny.

¹¹⁴ GLAZAROVÁ, J. Roky v kruhu. Praha: 1967 s. 205

¹¹⁵ Tamtéž. s. 317

¹¹⁶ Tamtéž. s. 317

¹¹⁷ Tamtéž. s. 320

Ženám se naskytly rovné pracovní příležitosti a stejné platového ohodnocení jako mužům. Rodina a dítě pro ně postupně přestává být jedinou možností, jak se seberealizovat.

V současné době mladí lidé neuzavírají manželství tolik jako dříve a také věk, kdy mají první dítě je stále vyšší, než tomu bylo v minulosti. Může se zdát, že význam manželství v dnešní době upadá, neboť lidé stále častěji uplatňují tzv. život na hromádce, hlavně z důvodu, že se dnes každé druhé manželství rozvádí. Zejména mladí lidé nepřisuzují manželství význam a důležitost v životě. „*Sňatek ztratil opodstatnění, tvrdí mladí lidé, což jinými slovy znamená: sňatek může přetrvávat jako volitelná, zastaralá, bezvýznamná možnost, ale už ho není zapotřebí, chce-li někdo založit rodinu.*“¹¹⁸ Lidí přestávají být přesvědčeni, že manželství má dlouholeté trvání. Rozvodovost rapidně stoupá a lidi od manželství odrazuje. Mnoho lidí také svatbu a dítě oddaluje hlavně z finančních důvodů. Chtějí mít dostatečné množství finančních prostředků, aby byli schopni rodinu uživit. Mají problém sehnat bydlení, a pokud chtějí mít dobrou práci, která je adekvátně ohodnocena, musí ji věnovat veškerý svůj volný čas.

V současnosti také stoupá počet svobodných matek, které vychovávají dítě bez otce. S partnerem se znaly například krátkou dobu a jejich představy o životě se ubíraly jiným směrem. Dříve nebyla žena schopna dítě bez muže uživit, ale dnes je jiná situace, partneri jsou na sobě finančně nezávislí a mohou bez sebe žít. V případě, že to však žena sama nezvládá, díky sociálních dávkám a příspěvkům, je možné přežít a zajistit základní potřeby. V minulosti bylo na ženu, která vychovává dítě sama nahlíženo s pohrdáním, dnes je to však zcela běžná záležitost a málokdo se nad touto skutečností pozastavuje. Neúplné rodiny jsou v současnosti častější než kdykoliv jindy. Mnoho dětí tak vyrůstá jen s jedním z rodičů, téměř vždy s matkou. Když otec po rozvodu neztratí o své dítě zájem, zpravidla nastává střídavá péče, rodiče se podílejí na výchově svého dítěte, ale již ne společně, ale každý sám a v jiné domácnosti. Každé dítě potřebuje otce i matku a nepatří žádnému z rodičů, proto je velmi důležité se po rozchodu partnerů dohodnout bez hádek a jiných nepříjemností, které mohou negativně poznamenat vývoj dítěte.

Dnešní společnost zná i registrované partnerství, které může být homosexuálního nebo lesnického charakteru. Nyní se také diskutuje o možné adopci pro tyto registrované páry, avšak stále není nijak uzákoněna. Spousta lidí na tohle téma však pohlíží se značnou

¹¹⁸ SULLEROTOVÁ, E. Krize rodiny. Praha: 1998. s. 50

nejistotou, ač je jinak společnost vůči této skupině velmi tolerantní. Mnoho lidí je názoru, že dítě by mělo vyrůstat v klasické rodině. Druhým pohledem však je, proč homosexuálním párům adopci neumožnit a dětem nedát možnost vyrůstat v rodině místo dětského domova. Proces adopce je však velmi zdlouhavý proces pro klasické manželství, natož pro registrované páry.

3.3.1 Pojetí moderního manželství v díle Simony Monyové Manželky na odpis

V knize Manželky na odpis začíná pro hlavní hrdinku Moniku život, až po svatbě. Vnímá ji stejně jako většina žen za nejkrásnější den v životě, na který se moc těší a plánování svatby probíhá zpravidla několik měsíců dopředu. Někteří lidé mají však na svatbu opačný názor, že po svatbě nastávají samé starosti, práce a omezování. S touto teorií se ztotožňuje převážně většina mužů. Postava Monika z knihy Manželky na odpis se k tomu vyjadřuje následujícím způsobem: „*Jsem žena a ženám život svatbou začíná. Svoji dosavadní existenci považuji za žití na nečisto. Teprve teď přijde všechno to zajímavé, lákavé, hluboké, smysluplné, vznešené a důležité.*“¹¹⁹ Za svého muže si bere vdovce, se kterým se seznámila teprve před pěti měsíci, kdy mu zemřela jeho první manželka. Dříve lidé uzavírali sňatek, aniž by se viděli, natož dobře znali. Do 19. století to bylo přirozenou součástí života a nikdo se nesnažil proti tehdejším konvencím vzbouřit. Dnes je na to nahlíženo rozdílným způsobem. Uzavřít sňatek po krátkodobé známosti není pro nynější společnost příznačné a lidé se berou, až po několika letech společného soužití nebo se nevezmou vůbec. Já osobně jsem názoru, že pět měsíců je velmi krátká doba, abychom si byli jistí, že chceme s druhou osobou strávit zbytek života. Ale každý člověk je jiný a má odlišné názory na život. Páry, které se chtějí vzít po krátké známosti, jsou většinou od tak důležitého kroku odrazování argumentem, že toho druhého dostatečně neznají a neví, jak reaguje v určitých situacích. I přes krátkodobou známost nebyla Monika nikým od svatby odrazována, možná hlavně z důvodu, že má čerstvých jednatřicet let a pro někoho je to alarmující věk pro svatbu a založení rodiny. Což ji nezapomněla připomenout i její matka: „*Jak se děvčeti přehoupne třicítka, šance na vdavky*

¹¹⁹ MONYOVÁ, S. Manželky na odpis. Brno: 2002. s. 12

se rapidně snižují. A pak nezbyvá než slevovat. Moc slevovat.“¹²⁰ Oproti předešlým stoletím je dnes věk v době uzavření manželství u obou partnerů stále vyšší. V minulosti byl běžný věk okolo dvaceti roků života, ale dnes je to pro mnoho lidí nemyslitelným věkem pro vstup do manželství. Ideální věk však neexistuje a záleží na vyzrálosti a individualitě každé osoby. V současnosti se však lidé berou okolo 30. roku života a možnost, že manželé oslaví zlaté výročí svatby, tak jak tomu bylo v minulém století, bude rok od roku menší. Myslím si, že význam svateb je u mnohých lidí velmi malý a svatbu považují za přežitek.

Svatební cesta bývá někdy součástí manželských zvyků dnešní společnosti. Každé ženě by se líbilo strávit líbánky na těch nejlepších světových plážích, ale jen málokterý manželský pár si to může dovolit. Rozhodující roli zde hraje finanční zajištění manželů. Damián, manžel Moniky, je na tom finančně velmi dobře a tak se novomanželé vydali na svatební cestu do Řecka. *„Ještě nekonečných pět hodin svatebního veselí a pak poprvé v životě poletím letadlem. Měla bych mít radost. Mám ji, i když malinko zkalenou tím, že před nějakými pěti lety na mém místě seděla Miriam. A letadlo ji přeneslo až přes oceán, zatímco nevěsta číslo dvě, nevěsta z Nemanic se nadšeně spokojí s Řeckem.*“¹²¹ Z předešlé ukázky můžeme vidět, že Monika se na svatební cestu těší, ale podle ní je to „jenom“ do Řecka, zatímco první manželku vzal až za oceán. Ne každé ženě se poštěstí jet na svatební cestu, proto by neměla Monika poukazovat na fakt, že je to pouhá Evropa a ne Amerika nebo Asie. Stále více žen se v současnosti stává chamtivými a lásku přepočítávají na peníze, podle mého názoru však takový vztah nemůže mít dlouhého trvání.

V téhle části knihy se nám odkrývá skutečnost, že Monika velice žárlí na první ženu jejího manžela, která zemřela před pouhými pěti měsíci. *„Fuj! Už je to tu zase! Přízrak jménem Miriam se čím dál zálučněji vkrádá do mých úvah. Otřepala jsem se, jako by všudypřítomný stín Damiánovy mrtvé ženy byla moucha, kterou lze snad odehnat.*“¹²² Na svatební cestě se Moniky představy a pochybnosti rozběhnou na plné obrátky. Při všech slovech a činnostech jejího manžela myslí na Miriam, jestli to říkal i jí, jestli se k ní choval stejným způsobem nebo zda ji bral na stejná místa jako. Od té chvíle chtěla Monika vědět vše o jejich společném životě. Když se osmělila zeptat, Damián ji vždy odbyl slovy, že se o ní

¹²⁰ Tamtéž. s. 12

¹²¹ MONYOVÁ, S. Manželky na odpis. Brno: 2002. s. 14

¹²² Tamtéž. s. 17

nechce bavit, že minulost není podstatná, že nejdůležitější je přítomnost a hlavně jejich budoucnost po společném boku. *„Zasáhlo mě zjištění, že jsem se provdala za úplně cizího člověka. Neznám ho, nevím o něm skoro nic! Jen to, že mě pobláznil a já prožila několik měsíců jak v hypnóze. Přestává snad jeho fluidum účinkovat a proto na mě doléhají otázky jak hejna divých vran?“*¹²³ Monika začala pochybovat, jestli udělala správné rozhodnutí, že se po tak krátké době provdala, za muže o kterém toho příliš nevěděla. Přichází náhle vystřízlivění, které může pociťovat nejen spousta žen, ale i mužů. Přece jen skutečný život a společné soužití je něco zcela jiného, než první fáze zamilovanosti a euforie, kterou zná snad každý zamilovaný člověk. To je i jeden z důvodů, proč se v dnešní době tolik manželských párů rozvádí. Jejich představy a smýšlení o budoucnosti je jiné a častokrát tak odlišné představy nejdou skloubit s vizí toho druhého a skutečným životem.

Monika vyžila Damiánovy nabídky zeptat se ho na cokoliv a kdykoliv ji bude něco zajímat. *„Jestli to udělal jen jako vstřícné gesto a domníval se, že jeho nabídky nevyužiju, mylil se. Od toho okamžiku jsem jí začala téměř zneužívat. Nechtěně – démoni žárlivosti mě donutili.“*¹²⁴ Jeho odpovědi byly strohé a téměř vždy jednoslovné, nikdy odpověď nerozvinul, což Moniku vždy velmi rozzlobilo a uvedlo do fáze nejistoty, jestli ji něco netají. Většina mužů při vážnějších rozhovorech málo komunikuje a téměř nikdy se ženy nedokáží spokojit s jejich odpovědí. Komunikace muže a ženy je zcela odlišná. Muži volí spíše jasné, stručné a logické věty, které slouží pouze k předávání informací. Zato ženy volí spíše nepřímou komunikaci plnou narážek, metafora, přirovnání a od mužů se dožadují dlouhých monologů. Moniky žárlivost a představy, které ji neustále trýznily, ji dohnaly do rukou psycholožky a braní antidepresiv, které se volí v případech, kdy si člověk není schopen pomoci sám. Dnes ve 21. století není nic neobvyklého na vyhledání odborné lékařské pomoci, která nám pomůže bojovat s problémy psychického charakteru. Naopak je to jedna z rozšířených forem, které lidstvo trápí. Spousta lidí se nepřizná k návštěvě psychologa, ale není na tom nic pohoršujícího nebo ponižujícího, za co by se měli stydět. Myslím si, že v dnešní době se spousta lidí potýká s psychickými problémy, které je nutno řešit vyhledáním odborné pomoci. A Monika byla určitě jeden z adeptů, kteří psychologickou pomoc potřebovali. Občas ji přepadly žárlivé záchvaty zuřivosti a po domě hledala jakékoliv důkazy, které by jejího manžela usvědčily ze lhaní. Její pátrání bylo ve většině případů úspěšné a vždy

¹²³ MONYOVÁ, S. Manželky na odpis. Brno: 2002. s. 39

¹²⁴ Tamtéž. s. 39

našla něco, co před ní manžela zatajil nebo ji o tom lhal. Jakmile Damián dorazil domů, začala ostrá výměna názorů, který vždy končila pláčem Moniky. *“Už mi ten jeho klid a nevinná tvářička začíná lízt na nervy.”*¹²⁵ V některých případech může být pláč dobrým manipulativním nástrojem, jak partnera přimět k věcem, které ženy chtějí. Damián se k celé věci stavěl vždy s neuvěřitelným klidem a nadhledem, což dokáže vytočit každou ženu. Mnoho žen i mužů se shoduje v názoru, že mnohdy je lepší bouřlivá reakce než klidný tón hlasu bez známek vzrušení. Hádky jsou součástí téměř každého manželství a často tak během konfliktu najdou společné řešení, které bude vyhovovat oběma partnerům. Měli by být schopni otevřeně mluvit o svých pocitech a problémech a dojít ke společnému řešení. Častým problémem ve vztahu je neschopnost dobré komunikace.

S postupem času Monika poznávala druhou tvář svého manžela. Když mu oznámila, že u nich přespí její kamarádka, která má problémy se svým manželem, udělal ji scénu, jestli se ho nejdříve nemohla zeptat, že mu to vadí. *„Když Lenka přijela, choval se jako ten nejlepší hostitel pod sluncem. Trpělivě ji ujišťoval o tom, že nám opravdu, ale opravdu žádný program nenarušil, usadil ji do obýváku a ochotně šel vařit kafe, abychom si prý mohly popovídat mezi čtyřma očima.”*¹²⁶ Damián se uměl dokola přetvařovat a skrývat svoji pravou tvář. V přítomnosti Lenky se choval tak, jak by si přála každá žena, ale v okamžiku, kdy byl s Monikou sám ji to nezapomněl vyčíst. Myslím si, že přetvářka u Damiána byla hlavně z důvodu, že se chtěl zalíbit kamarádce své manželky, chtěl vystupovat jako dokonalý manžel, kterého by ji nejedna žena záviděla. Spousta lidí se tak přetvařuje buď pro vlastní dobro, nebo kvůli partnerovi. Damiánův hněv nebyl na pravém místě, neměl důvod se takovým způsobem chovat. Možná se ho dotkla skutečnost, že ho Monika nejdříve nepožádala o svolení, zda u nich může kamarádka přespát. Někteří muži se cítí dotčeni, že se manželka nezeptala na jejich názor a rozhodla za něj, aniž by se jednalo o důležitou věc. Podle mého názoru je snad každý muž rád, když jej žena žádá například o pomoc nebo o svolení, neboť nabývají pocitu, že jsou pro svoji partnerku tím nejdůležitějším.

Monika však nechtěla nenechat věc bez povšimnutí. *„Nevím, co do tebe vjelo. Buď to mi to vysvětli, anebo mi dej pokoj,“ odsekla jsem už taky docela příkře. „Cože?!“ vybuchl, jako by nevěřil vlastním uším. „Uvědom si, že ty nejsi v situaci, aby sis diktovala nějaké*

¹²⁵ MONYOVÁ, S. Manželky na odpis. Brno: 2002. s. 70

¹²⁶ Tamtéž. s. 91

podmínky!“ *Pokoušela jsem si to uvědomit. Ano, jistě. Nastěhovala jsem se s holou zadnicí, mám tedy držet pusy a krok, konečně jsem pochopila význam jeho slov.*“ ¹²⁷ Při první manželské hádce ji Damián nezapomněl upozornit, že je to jeho dům a proto by se mu měla ve všem podřizovat. Mezi manželi by měl panovat rovnocenný vztah a neměli by si dávat najevo, kdo je podle nich pánem nebo kdo má více peněz. V minulosti byla žena mnohdy považována za služku, která se má starat rodinu a chod domácnosti. Dnes by se však na těchto věcech měli partneři podílet společně a měli by mít mezi sebou rovnocenné postavení a nechovat se k sobě povýšeně. Myslím si, že pocit nadřazenosti není dobře zvoleným způsobem pro šťastný a spokojený vztah. Přesto všechno i dnes se můžeme setkat s manželskými páry, kde neexistuje rovnoprávnost a jsou to převážně ženy, které se musí svému partnerovi ve všem podřizovat a poslouchat ho, jako tomu bylo v minulosti, kdy ženy byly považovány za majetek mužů. Ráno se Damián choval, jakoby se nic nestalo. „*Po nočním uragánu ani stopy. Usmíval se a dokonce mě pohladil po vlasech. Byla jsem naprosto zmatena. A vyděšená. Zjistila jsem, že ke svému životu potřebuju jistotu, důvěru, porozumění. To že se v Damiánovi orientuji čím dál tím méně, mi nahánělo hrůzu.*“ ¹²⁸ To vše je následkem jejich krátké známosti, při které se nestihli dostatečně poznat se všemi jejich špatnými povahovými rysy. Na otázku, jak ji ten včerejšek vysvětlí, odpověděl, že nijak, že se to už nestane a odpoledne koupil kytici růží a láhev sektu. Kytice růží jako omluva je krásné gesto, ale ve většině situacích se tím problém nevyřeší. Pro jednou se to dá odpustit, ale v případě, že by se situace měla vícekrát opakovat, je zřejmé, že vztah je narušen a do nekonečna se nedá řešit omluvami, ale spíše činy, že se změní partnerovo chování.

Monika, jako každá žena, si potřebovala o svých problémech s někým popovídat, a pokud se neblížila schůzka s psycholožkou, volba padla buď na matku, nebo na kamarádku Lenku. Nejlepší terapií je vypovídání se ze svých problémů. Muži své problémy dusí v sobě, málokdy je řeší s okolím, ale u žen je to opačné. Potřebují osobu, které mohou sdělit svá trápení. Jednou když se vrátila od matky, Damián na ni čekal opilý a ztropil ji scénu, kde byla a proč mu to neřekla. „*Copak nesmím bez jeho milostivého souhlasu navštívit ani vlastní matku? Vzpomínám si, jak mi vysvětlovat, co je to pro něho opravdový vztah. Zcela se oddat tomu druhému, ve všem ho upřednostňovat, podnikat vše spolu, být nerozluční, propojení, spoutaní. Být jede. Tehdy jsem pochopila, že to hodlá fanaticky dodržovat, jeho vize*

¹²⁷ MONYOVÁ, S. Manželky na odpis. Brno: 2002. s. 92

¹²⁸ Tamtéž. s. 93

*manželství se mi dokonce líbila. Taky mě upozorňoval, že se na mně stane závislým. Až teď mi dochází, co tím vlastně myslel. Ztrátu jakéhokoliv soukromí, totální nesvobodu.“*¹²⁹ S představou o manželství, kterou Damián měl, se můžeme ojediněle setkat i dnes. Podle mého názoru je tahle představa pro vztah spíše záhubou než výhodou. Každý člověk potřebuje soukromí a mít čas jen sám pro sebe. Milovat znamená dopřát tomu druhému svobodu a neomezovat ho ve věcech pro něj důležitých. Ač tomu ze začátku jejich vztahu nic nenasvědčovalo, Damián chtěl trávit všechnen čas jen se Monikou. Od té chvíle se role obrátily a tím nesnesitelným a žárlivým člověkem, hlídajícím manželku na každém kroku se stal Damián a Monika se čím dál častěji uchýlovala ke lžím a zatajováním věci, co a kde s kým dělá. Někdy se lež může zdát jako vhodný způsob vyhnutí se nepříjemnostem. „*Lžu, jako když tiskne. Přijde mi to snazší, než přiznat, že jsem šla na kafe s kamarádkou. Nechce, abych měla kamarádky, nehodlá se o mě dělit.“*¹³⁰ Každý člověk by měl vědět, že pravá láska nespočívá v tom, toho druhého zcela vlastnit a ovládat. Měli by mít své zájmy a přátele, se kterými si čas od času vyjdou a odpočinou od toho druhého. Každý má právo na seberealizaci a děláni věcí, které ho baví a mít čas jen pro sebe. V takových případech si jsou partneři mnohdy vzácnější a více se na sebe těší. Nic se ovšem nesmí přehánět, aby nedošlo k odcizení a vzdalování se od sebe, což by mělo za následek rozchod.

Monika se stala obětí manželství a posedlosti svého muže. „*Už ani v koupelně jsem nebyla sama. Pokaždé přiběhl, aby mi umyl záda a pak si sedl na okraj vany, povídal si semnou a přitom pozoroval, jak se koupu. Chodil za mnou jako pejsek. Do práce mě dovezl autem, odpoledne vyzvedl. Jízda tramvají mi najednou připadala jako vrchol samostatnosti a svobody. Po týdnu zvýšené péče by si každý připadal jak imbecil. Začínala jsem Miriam obdivovat, že vydržela tak dlouho. Já byla unavená, vyčerpaná a bez chuti do života už teď. Jediné co mě hřálo, bylo pomyšlení, že jsme obstála, že právě já jsem pro něj ta správná manželka. Dokonce jsem na Miriam přestávala žárlit.“*¹³¹ Polovina lidí by takové omezování svobody nevydržela a partnerovi se vzepřela, druhá polovina lidí to bude tolerovat a naučí se s tím žít. Monika patřila do té druhé skupiny lidí, možná hlavně z důvodu, že si uvědomovala svůj věk, kdy bude s postupem času horší a horší si hledat budoucího partner. Avšak dnes, v

¹²⁹ MONYOVÁ, S. Manželky na odpis. Brno: 2002. s. 116

¹³⁰ Tamtéž. s. 122

¹³¹ Tamtéž. s. 131

době, plné moderních technologických vymožeností je spousta příležitostí, jak se s potencionálním partnerem seznámit. Existuje různé internetové seznamky nebo akce pro nezadané, kde je příležitost k seznámení se s novými lidmi.

Když odhalila další Damiánovu lež, rozhodla se mu dát ultimátum, buď ji vše vysvětlí, nebo od něj odejde. Ultimáta bývají ve vztahu brána jako manipulativní prostředek, kterým se snažíme dosáhnout svého. Podle mého názoru však lásce a vztahu mohou spíše škodit než prospívat. Někdy bývají ve vztahu použita tak často, že partner na ně už nereaguje, neboť ví, že se jedná pouze o planou výhrůžku. Myslím si, že místo ultimát by mezi partnery měla být spíše dobrá a vzájemná komunikace. Monika přitom moc dobře věděla, že i přes to všechno by odejít nedokázala. Damián řekl svou verzi, která měla být pravdivá, ale jak si může být žena po tolika lžích a zatajování jistá, že teď už je to ta skutečná pravda? Důvěra je předpoklad a základ každého dobrého vztahu, jakmile ji člověk jednou naruší, je těžké ji získat zpět. „*Patříme k sobě,“ říká a objímá mě. Mám dojem, že jsem v tónu hlasu rozpoznala slabý přízvuk výhrůžky. Anebo si to jen namlouvám?*“¹³² Manžel ji dokonce navedl na stopu, že by mohl mít něco společného se smrtí své první ženy. Lidé, kteří se uchylují k citové vydírání a vyhrůžky si myslí, že je to dobrý způsob, jak si partnera udržet. Většinou je to jen marná snaha v případě, kdy došly logické argumenty. V tomhle případě to však mělo svůj očekávaný efekt, který její manžel zamýšlel. Monika neodešla a zůstala v rukou jejího sobeckého manžela. Mnoho žen partnera neopustí především ze strachu, že se bojí zůstat samy a že by se o sebe nedokázaly finančně postarat, proto zůstávají v nefungujícím manželství.

Velkým paradoxem je skutečný život autorky tohoto románu, spisovatelky Simony Monyové, která byla před čtyřmi lety zavražděna svým manželem. Ve svých románech často psala o nevěře, domácím násilí a ženách, které zůstávají v nefungujícím manželství. Nikdo z nás nemůže vědět, do jaké míry byly prvky v jejich dílech autobiografické, ale vzhledem k tomu, co se stalo, se můžeme domnívat, že v některých dílech čerpala spisovatelka z vlastní zkušenosti svého života. Podle některých informací byla po dlouhá léta svým manželem týrána a stala se obětí domácího násilí. Psaní románů bylo pro ni možným léčebným prostředek na těžký život, který po boku svého manžela měla.

¹³² MONYOVÁ, S. Manželky na odpis. Brno: 2002. s. 132

3.3.2 Pojetí moderního manželství v díle Michala Viewegha Biomanzelka

Snem snad každé mladé dívky je být princeznou. Chodit v luxusních šatech, bydlet v krásném domě a mít svého prince, který vás bude hýčkat a rozmazlovat. Sen se stal skutečností pro nenápadnou Hedviku, z knihy Michala Viewegha *Biomanzelka*, kdy se z obyčejné chudé knihovnice stala manželka úspěšného spisovatele Mojmirá. První měsíce jejich společného bydlení byly idylické. Hedvika mu dělala vše, co mu na očích viděla, vařila, vymýšlela pro něj překvapení, líčila a hezky se kvůli němu oblékala, on ji na oplátku kupoval drahé šperky nebo ji bral do společnosti známých lidí. Začátky každého vztahu bývají vždy zalité sluncem a na obzoru žádné obláčky. „*Mezi jejími a jeho představami o společném životě nebyl údajně žádný rozpor. Hedvika toužila po hodném manželovi, venkovském domečku se zahrádkou a třech zdravých dětech. Tři děti připadaly Mojmirovi moc, ale jinak byl tou vizí okouzlen.*“¹³³ Mojmir byl už jednou rozvedený, což v současnosti není nic neobvyklého, když vezmeme v potaz skutečnost, že každé druhé manželství se v dnešní době rozvádí. Některé ženy mají z rozvedených mužů strach a do vztahu se s nimi se neradi pouštějí, neboť mohou mít pocit, že jako manžel selhal. Přírozenou součástí každého dobře fungujícího vztahu s vizí společné budoucnosti je sestěhování se partnerů do jednotné domácnosti. Stejně tak plynul i vztah Hedviky a Mojmirá. Společné bydlení je důležitým krokem v každém vztahu a v mnohých případech ověří, zda má vztah smysl. Až zde se partneři skutečně poznají se všemi jejich chybami, případnými zlovyky, které nemusí být druhému vždy příjemné.

První návštěvou architekta, který jim měl navrhnout jejich vysněný dům, se začalo jejich manželství ubírat zcela jiným směrem. Pro Hedviku směrem k lepšímu, naopak pro Mojmirá to byla cesta k nesnesitelnému soužití s biomanželkou. Koho by napadlo, že architekt a jeho přednáška o mystice, homeopatikách a praktikách jing jang okouzlí ženu, která si žije na vysoké noze, v blahu a penězích natolik, že jim podřídí svůj budoucí život. Čínskou filozofií a zájmem o mystické věci se v dnešní době zabývá jen hrstka vyvolených. Na šamanismus a lidi, kteří uplatňují jeho praktiky je nahlíženo ze dvou pohledů. Buď to respektujeme a chápeme, nebo odsuzujeme a považujeme za bláznovství. Většina lidí se řadí spíše do té druhé skupiny lidí, stejně tak, jako Mojmir, Hedviky manžel. „*Mojmir odmítá žít v iracionálních zmatcích. Miluje řád a nenávidí chaos. Žádné rádobry kultovní prostory mezi*

¹³³ VIEWEGH, M. *Biomanzelka*. Brno: 2010. s. 10

řádem a chaosem neuznává.“¹³⁴ Každá jejich další schůzka s architektem se nese v duchu šamanismu a Hedvika je praktikami čím dál více okouzlena. Z počátku manželství dokázala Hedvika na svého muže ještě žárlit. Mojmir, jako i většina mužů, byl tou skutečností velice polichocen. Po několika letech manželství se k žárlivosti vyjadřuje následujícím způsobem: „*Dal bych půl království za to, kdyby na mě aspoň trochu žárlila – a víte proč? Protože žárlivost je důkaz zájmu!*“¹³⁵ S tímto názorem se může ztotožňovat spousta lidí a dodávají, že, kdo nežárlí, nemiluje. Věta, která však nemusí být vždy pravdivá. Každý z nás je jiný a k určitým věcem se stavíme odlišně, stejně tak i k žárlivosti. Myslím si, že trocha žárlivosti je zpeřčením každého vztahu a je hezké zjištění, že se partner bojí, aby o vás nepřišel.

Mojmírovi se nelíbí nadšení a zvýšený zájem, který jeho žena projevuje o alternativní způsoby života. Své žene je však zcela podřízen, nedokáže se vzepřít návrhům, se kterými nesouhlasí a většinou mlčky přihlíží. Když se však osmělí promluvit, jeho žena ho rychle usměrní a umlkne. „*Hedvika mu pohladí hřbet ruky – což je, jak všechny víme, tradiční způsob, kterým žena vyjadřuje partnerovi nesouhlas.*“¹³⁶ Výhružné pohledy a gesta jsou mnohdy účinnější než tisíc slov. Při budování domů šlo téměř vše v souladu s Hedvičiným novým vyznáním, vše v souladu s přírodou a bez chemických prostředků. „*Hedvika ho obejmě a políbí. Už kvůli tomu to stálo za to, myslí si Mojmir.*“¹³⁷ Hedvika a spousta dalších žen, používá při dosažení vytyčených cílů své ženské zbraně. Kromě neverbální komunikace volí i jiné taktiky v podobě chválení či naslouchání. Jsou typy mužů, na které stačí, když se žena hezky usměje, zamrká a oni jim povolí vše, i přes jejich vnitřní odpor a zásady. Podle mého názoru se najde jen velmi malá hrstka mužů, na které by ženské zbraně nepůsobily. Hedvika svého manžela neustále poučovala o tom, co a kdy by měl jíst, ale nikdy se s ním o tom nepřela, věděla, že si stejně prosadí svou a nakonec se jí a jejímu novému životu bude muset přizpůsobit. „*Jako každá moudrá žena ví, že až se zpupné mužské ego vybouří, bývá natolik zemdlené, že si s ním pak může dělat, co bude chtít.*“¹³⁸ Mužské ego je považováno za mimořádně citlivou záležitost pro každého muže a zpravidla bývá zranitelnější než ženské.

¹³⁴ VIEWEGH, M. Biomanželka. Brno: 2010. s. 23

¹³⁵ Tamtéž. s. 30

¹³⁶ Tamtéž. s. 32

¹³⁷ Tamtéž. s. 43

¹³⁸ Tamtéž. s. 47

Mužské ego trpí, když slyší z úst ženy kritiku, výčitky na jeho osobu nebo nedocení jeho kvalit a o to více, když je toho svědkem někdo třetí.

Přestože pro muže je příznačné nesvěřování se se svými problémy, Mojmir byl jiný. Změnu životního stylu a nechuť k němu nedokázal držet v sobě a musel se někomu svěřit. Dotyčnou osobou byl jeho nejlepší kamarád Felix. Stěžoval si, že pro manželku je vše důležitější než on a že ztratila zájem i o svůj vzhled. „*Muži si obvykle nařikají, že jejich manželky vyhadzují peníze za kosmetiku a oblečení, avšak Mojmir paradoxně trpí tím, že Hedvika utrací příliš málo.*“¹³⁹ Žádný muž nevyžaduje, aby byla žena při všech situacích dokonale upravena, ale trocha zájmu o svůj vzhled je v dnešní společnosti brána jako nezbytnost, skoro, až povinnost každé ženy. Já osobně souhlasím s názorem, že žena by o sebe měla pečovat a nezanedbávat se. Jedna z věcí, kterou Mojmir považuje za příčinu jejich upadajícího manželství, je přítomnost duly, která s nimi žije už sedm let ve společné domácnosti. V průběhu těhotenství a krátce po porodu se dula, stala pro Hedviku nepostradatelnou osobou a prosadila si její nastěhování do domu. Dula pro ni byla něco jako náhradní matkou a nejlepší přítelkyní v jedné osobě a pochopitelně vždy stála na Hedvičině straně. Je tedy zřejmé, že soužití s třetí dospělou osobou, nemůže být pro manželství nikdy přínosem. Z větší části není člověk pouhým nestranným pozorovatelem, ale vždy nějakým způsobem zasahuje do vztahu manželského páru a ne vždy v dobrém, spíše naopak. Nestranným pozorovatel bývají většinou rodiče. Myslím si, že nastěhovat si do domu osobu, která není příbuzná, není v dnešní době běžné, tak jako tomu bylo v tomto díle. Dnes připadne mnohým lidem společná domácnost s rodiči jednoho z partneru jako nesprávný nápad, ale ne vždy jsou finanční možnosti zařídit si samostatné bydlení. Mnoho mladých páru se proto dnes uchyluje k soužití s rodiči, ať už dočasně nebo trvale. Ne vždy však musí být manželství ovlivněno negativním způsobem. Na začátku společného soužití je důležité si stanovit pravidla, které budou obě generace dodržovat a nebudou překračovat hranice, které se partnerům nelíbí.

Hedvika rodila alternativním způsobem do vody a Mojmir u porodu asistoval. „*Během porodu vzorně spolupracuje, namáčí žínku a přikládá ji své ženě na čelo. Povzbudivě s ní hovoří a usmívá se na ni. Masíruje ji a větrná místnost.*“¹⁴⁰ Až do 80. let minulého století

¹³⁹ VIEWEGH, M. Biomanželka. Brno: 2010. s. 51

¹⁴⁰ Tamtéž. s. 71

byla přítomnost otce u porodu nemyslitelná, ale dnes je to zcela běžná záležitost, když si to matka nebo otec přeje a souhlasí s tím. Diskutovanou otázkou na tohle téma je zda je to výhoda či naopak, ale to by měl posoudit každý člověk sám. Přítomnost otce nemusí vždy hrát pozitivní roli, neboť ne každý to zvládne a ženě psychicky pomůže. Alternativní porody, které k nám přišly ze zahraničí, se v současnosti dostávají do popředí. Je prosazován zcela jiný přístup k porodu v nemocnici nebo porody probíhají doma bez přítomnosti lékaře. Já osobně nejsem zastáncem těchto alternativních způsobů a myslím si, že porod by měl probíhat v nemocnici za přítomnosti lékaře, protože vždy mohou nastat nečekané komplikace, které mohou ohrozit život dítěte nebo matky.

Když se manželé párkrát významněji pohádali, Mojmir odešel z domova za svým kamarádem Felixem a vždy navštívili nějaký bar nebo striptýzový klub. To je jeden ze způsobu, kterými muži řeší hádky s partnerkami, ne vždy útekem právě do striptýzové klubu, ale do baru či hospody častokrát ano. Potřebují přijít na jiné myšlenky, změnit téma a nechtějí doma poslouchat manželčiny výčitky. Útekem k jiné činnosti mnohdy zabrání velkým hádkách a slovům, které by mohly jednoho z partnerů ranit. Jiný způsob, jak utéct s manželského stereotypu a bioživota bylo pro Mojmira psaní knih. „*Uzavře se do svého pseudouměleckého nitra. Mlčí. Nemluví – píše. Jako jiní muži chodí chytat ryby nebo vyrábějí z balzového dřeva modely letadýlek, Mojmir ve své domácí dílně zhotovuje papírové bestsellery.*“¹⁴¹ Každý muž volí jiný způsob činnosti, která ho baví a při které dokáže zapomenout na neshody s partnerkou.

I přesto všechno Mojmir svoji ženu stále miluje a věří, že se v ní stále skrývá ta výjimečná dívka, do které se před 10 lety zamiloval. Někteří muži by nátlak a razantní změnu životního stylu nevydrželo, svou ženu by opustili, avšak je to velmi těžké rozhodnutí, převážně, když jsou v manželství děti. Každý rodič chce své děti ochránit před trápením a neúplné rodiny. Hedvika nachází zalíbení stále v nových a nových věcech a všechny aktivity by nebyly možné provozovat bez peněz jejího manžela. Věnovat se v dnešní době dobrovolných a charitativním činnostem vyžaduje velkou časovou flexibilitu a sponzora, který to všechno bude financovat. Luxusní dovolené byl jeden ze způsobu, kterým chtěl zachránit nepovedené manželství. Muži, kteří mají peníze si myslí, že se ženy dají nalákat na drahé dovolené a spoustu peněz. Mojmir se toužil své ženě zavděčit, to se ale nestalo. Mojmir

¹⁴¹ VIEWEGH, M. Biomanželka. Brno: 2010. s. 86

nebyl v manželství šťastný, ale nedokázal svou ženu a dvě dcery opustit. „*Aby své ženě zaimponoval, začíná dokonce dělat i to, čemu se vždycky vyhýbal.*“¹⁴² Přestože byl finančně zajištěný muž a o ženy by patrně taky neměl nouzi, nechtěl se nechat rozvést, rozhodl se smířit se svým osudem a podřídil se manželce. Pomyslel si, že na světě jsou horší věci, než to, že se o něj manželka nezajímá a nevěnuje mu tolik pozornosti, kolik by si on přál. Většinou jsou to právě ženy, které zůstávají v nespokojeném manželství, ale najdou se i muži, co se nechtějí vzdát svého pohodlí a teplé večeře. Myslím si, že v tomhle manželství byla chyba na obou stranách, neboť ani jeden z nich se nesnažil o svých problémech mluvit a jak už jsem několikrát zmiňovala, komunikace je ve vztahu jednou z nejpodstatnějších věcí a jakmile je narušena, vztah se začíná ubírat zcela jiným směrem a zpravidla vždy bývá jeden z nich nešťastný.

¹⁴² VIEWEGH, M. Biomanželka. Brno: 2010. s. 160

4 SHRNU TÍ – MANŽELSTVÍ NAPŘÍČ STOLETÍM

V 19. století se setkáváme výhradně s manželstvím, které bylo uzavíráno za účelem obchodu a bylo zpravidla buď pro jednoho, nebo oba prospěšné, ale nemusí končit vždy šťastně, což nám dokazují i dvě literární díla z té doby. Ve Vesnickém románu od Karolíny Světlé se setkáváme se nerovným manželstvím bohaté rychtářky a o deset let mladšího a chudého Antoše, který si ji z úcty a vděčnosti vzal za ženu, později se však musí vzepřít její sobecké lásce. Uzavření tohoto manželství bylo výhodné jak pro ni, tak i pro něj. V manželství není šťastný a zamiluje se do jiné ženy. Tento motiv je společný snad pro všechna staletí, a také dnes je mužská či ženská nevěra součástí společnosti. V druhém literárním díle, Kalibův zločin od Karla Václava Raise, si pětatřicetiletý Vojta bere za ženu mladičkou dívku Karlu. Přestože je svatba dohodnuta, Vojta je do ni zamilovaný, ale Karla si ho bere z vypočítavosti. Z hodného a skromného Vojty se vlivem své ženy a tchýně stává agresivní člověk, který nejde pro ránu daleko. U ani jednoho manželství se tak nejedlo o hlubokou a vroucí lásku obou partnerů. Společným rysem v obou dílech je také žárlivost. Karolína Světlá přisoudila žárlivost postavě ženy a Karel Václav Rais mužské postavě. Možná z důvodu, že se spisovatelé lépe vžijí do pocitů stejného pohlaví. Žárlivost byla u obou manželství důvodem k jeho záhubě. Obě díla mají také podobný tragický konec.

Na počátku 20. století, což dokazují i další díla z té doby, se čím dál častěji začala manželství uzavírat z lásky a lidé do něj vstupovali dobrovolně. Ne jinak tomu bylo i v díle od Ivana Olbrachta Žalář nejtemnější. Vztah manželského páru je zde popisován z pohledu chorobného žárlivce. V tomhle díle můžeme vidět, jak je těžké soužití s člověkem, který svou ženu neustále podezírá a nevěří jí. Žena se chová způsobem, o kterém si nejsem jistá, zda je zcela správný. Žárlivé scény svého manžela natolik přehlíží a vnitřně se trápí, až se nakonec nervově zhroutí. V protikladu prvního díla stojí román od Jarmily Glazarové Roky v kruhu, který popisuje zdánlivě bezchybné manželství s o třicet let starším mužem. Dříve býval mezi manželi větší věkový rozdíl než dnes i z toho důvodu, že se nebrali dobrovolně a budoucí partner jim byl přiřazen ze společenských důvodů. Společným rysem je zde lepší postavení mužů, jedná se o komisaře a lékaře. Počátkem 20. století bývají ženy ještě v domácnosti a měly se starat výhradně o rodinu a děti. Avšak v těchto dílech ani jeden manželský pár děti neměl a o příčinách proč tomu, tak je, se nedozvíme.

V současném 21. století, by měl být vztah muže a ženy na rovnocenné úrovni a partneři či manželé by se k sobě podle toho měli chovat, ač ne vždy tomu tak je. Pro dnešní společnost je také příznačné, že mnoho lidí na svatbu nespěchá a žijí ve společné domácnosti bez uzavření sňatku. Přesto se však najdou i páry, které svatbu uznávají a chtějí být kompletní rodinou. V díle od Simony Monyové Manželky na odpis se partneři berou po velmi krátké známosti, což má za následek časté hádky, jelikož se dostatečně neznají. Významnou roli v tomto manželství hraje i jako v předešlých dílech žárlivost nejdříve ze strany manželky, která se však po nějaké době promění a tím žárlivým se ve vztahu stane muž. Žena je velmi omezována a utiskována svým manželem. V dnešní době málokdo zůstává v manželství, ve kterém není šťastný, ale hlavní postava z tohoto románu se k rozvodu nechystá a nadále zůstává ve vztahu, který se pro ni stal spíše vězením. Mnoho žen se bojí vzepřít svému partnerovi, aby nezůstaly samy. V protikladu stojí román Biomanželka od nejčtenějšího českého autora Michaela Viewegha. Zde se partneři berou po třech letech známosti, což je podle mého názoru optimální doba posunout vztah na další úroveň. Problémem, který v manželství nastal, byla manželčina ztráta zájmu o manželovi osobnost. Měla spoustu činností, které ji natolik zaměstnávaly, že na svého muže neměla téměř žádný čas. V každém vztahu by měli partneři mít zájem o osobu toho druhého a nezanedbávat ho. Stejně tak, jako v předešlém díle se muž k odchodu neodhodlal a nadále zůstal v manželství, ve kterém nebyl spokojen.

Pro každou dobu a každé manželství platí několik zásad, jež by se měly respektovat v případě, že partneři chtějí mít šťastný život po boku osoby, kterou si vybrali. Na spokojeném vztahu je potřeba neustále pracovat. Základním prvkem vztahu a manželství by měla být důvěra. V případě, že si partneři vzájemně nedůvěřují, nastává spousta dalších problémů s tím spojených. Další důležitou věcí je umění komunikace a schopnost mluvit o svých problémech a řešit je. Mezi další nezbytné věci v manželství patří například vzájemný respekt a podpora, schopnost dělat kompromisy nebo společné trávení volného času. Přestože význam manželství v dnešní době upadá, je to tradice každé společnosti a myslím si, že lidé by se na něj měli dívat s úctou a respektem. Nezávisle na tom, v jaké době žijeme, si každý přeje mít harmonickou rodinu a partnera, který jim bude oporou a bude je provázet po celý život.

ZÁVĚR

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo na vybraných literárních dílech poukázat na proměnu vztahu muže a ženy v manželství. V první kapitole jsem zkoumala mužský a ženský svět z pohledu psychologického, abych se v dalších kapitolách mělo o co opřít. Mezi mužem a ženou jsou velké rozdíly nejen na první pohled z fyzického hlediska, ale především také v prožívání a myšlení. Od pradávna jsou ženy považovány za to něžnější pohlaví, za bytosti křehčí a zranitelnější. Velkou neznámou pro nás ženy je odlišná komunikace u protějšího pohlaví. Muži komunikují za jasným účelem, stručně a výstižně, kdežto ženy používají spousta metafor, přirovnání, zabarvených slov nebo výrazné gestikulace. Nejen proto bývá ve vztahu častým problémem nepochopení nebo možný rozchod partnerů.

V druhé kapitole jsem vyzdvihla několik literárních děl od 19. století, které se zabývají vztahem muže a ženy v manželství. Častým společným rysem byl tragický konec, kdy zpravidla jeden z partnerů umírá vinou toho druhého. Do jaké míry se to shodovalo se skutečností a reálným životem té doby, nemůžeme jednoznačně říci. Příznačně však po celou dobu 19. století byl větší věkový rozdíl mezi manželi, než je tomu dnes.

Ve třetí kapitole jsem se podrobněji zaměřila na konkrétní literární díla, analýzu postav a manželského vztahu. Začínala jsem obdobím druhé poloviny 19. století s díly Vesnický román a Kalibův zločin. Lidé vstupovali do manželství, které bylo předem dohodnuto a u budoucích partnerů se nejedlo o žádnou velkou lásku a mnohdy ani o sympatie. Citová závislost a zaslepenost láskou byla v těchto dílech hlavním zabijákem vztahu mezi mužem a ženou, s čímž se můžeme setkat i dnes. Manželství bylo považováno za obchod, nebyla šťastná a obě skončila tragickým způsobem. Z 20. století jsem zkoumala díla Žalář nejtemnější a Roky v kruhu. V té době se už do popředí dostávaly svatby z lásky a ani v těchto dílech tomu nebylo jinak. V Žaláři nejtemnějším se setkáváme s chorobným žárlivcem, který své ženě díky svému chování přivede zdravotní problémy. Roky v kruhu, jako jediné popisuje klidné a harmonické soužití manželského páru, po kterém touží snad každý z nás. Pro 21. století je typická uspěchaná doba, moderní společnost a to se také projevuje na soužití každého páru. Dnes se lidé do svatby příliš nehrnou a neuznávají její hodnotu. V díle Manželky na odpis však hlavní postavy do manželství vstoupí po příliš krátké známosti, což není pro dnešní dobu běžné. Z důvodu jejich nedostatečného poznání se jim odkrývají chyby, které jim znemožňují klidné manželské soužití. Naopak Biomanželka je

dobrým příkladem toho, jak se dnešní společnost mění, jaké alternativní způsoby života se nám naskytují a jaké následky to pro manželský život může mít.

Diplomová práce mě obohatila o množství nových informací, především z oblasti mužského světa, které je pro každou ženu velkou záhadou. Mezi 19. stoletím a dnešní pokrokovou společností uplynula dlouhá doba, přesto ve vztahu muže a ženy najdeme stejné prvky, které jsou provázeny ve všech dobách. Pláč ženy byl už tehdy považován za manipulativní prostředek, ženy se dožadovaly pozornosti a laskavých slov od svých mužů a žárlivost se nevyhýbala žádné době. Nejvýraznější změnou od té doby prošel význam manželství. V 19. století bylo manželství téměř povinností a svobodní jedinci, byli považováni za handicapované v očích společnosti. Také na svobodnou matku bylo nahlíženo skrz prsty a byla to pro ni velká ostuda. Dnes je to zcela běžnou věcí a snad nikdo z nás se nad tím nepozastavuje. Hodnota manželství v očích dnešní veřejnosti ztrácí význam, spousta mladých lidí na něm netrvá a ve společné domácnosti spolu žijí šťastně i bez společného příjmení. Navzdory snižující sňatečnosti a naopak zvýšené rozvodovosti lze však dodat, že i v současné době najdeme partnerské vztahy, ve kterých je svatební den považován za důležitý okamžik v životě partnerů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] **BAHENSKÁ, M.** *Počátky emancipace žen v Čechách*, Praha: 2005. 176 s. ISBN 80-7277-241-4
- [2] **BRTNÍKOVÁ, M.** *Muž a jeho svět*. Praha: 1982. 157 s. ISBN neuvedeno
- [3] **Čeští spisovatelé 19. a 20. století: slovníková příručka**. Praha: 1973. 381 s. ISBN 22-134-73
- [4] **Čeští spisovatelé 20. století: slovníková příručka**. Praha: 1985. 832 s. ISBN 22-149-85
- [5] **GREY, J.** *Muži jsou z Marsu ženy z Venuše*. Praha: 1994. 203 s. ISBN 80-85809-41-9
- [6] **HORNEY, K.** *Ženská psychologie*. Praha: 2004. 296 s. ISBN 80-7254-501-9
- [7] **HORSKÁ, P. a kol autorů.** *Dětství, rodina a stáří v dějinách Evropy*. Praha: 1990. 474 s. ISBN 80-7038-011-X
- [8] **KLABOUC, J.** *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: 1962. 279 s. ISBN neuvedeno
- [9] **LENDEROVÁ, M.** *K hříchu i k modlitbě*. Praha: 1999. 300 s. ISBN 80-204-0737-5
- [10] **LENDEROVÁ, M.** *Z dějin české každodennosti: Život v 19. století*. Praha: 2009. 430 s. ISBN 978-80-246-1683-4
- [11] **LIPPA, A. R.** *Pohlaví: příroda a výchova*. Praha: 2009. 432 s. ISBN 978-80-200-1719-2
- [12] **MONYOVÁ, S.** *Manželky na odpis*. Brno: 2002. 140 s. ISBN 80-238-8938-9
- [13] **MOŽNÝ, I.** *Moderní rodina*. Brno: 1990. 184 s. ISBN 80-7029-018-8
- [14] **MOŽNÝ, I.** *Rodina a společnost*. Praha: 2008. 311 s. ISBN 978-80-86429-87-8
- [15] **OAKLEYOVÁ, A.** *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: 2000. 170 s. ISBN 80-7178-403-6
- [16] **PEASE, A.** *Proč muži lžou a ženy pláčou*. Brno: 2002. 360 s. ISBN 80-86135-34-9
- [17] **PEASE, A.** *Proč muži nedokážou dělat více věcí současně a ženy neustále mluví*. Brno: 2003. 123 s. ISBN 80-86135-38-1
- [18] **PONĚŠICKÝ, J.** *Fenomén ženství a mužství*. Praha: 2012. 217 s. ISBN 978-80-7387-546-6
- [19] *Slovník českého románu: 1945-1991*. Ostrava: 1992. 314 s. ISBN 80-900578-9-6
- [20] **RAIS, K. V.** *Kalibův zločin*.
- [21] **SVĚTLÁ, K.** *Vesnický román*. Praha: 1981. 208 s. ISBN 22-059-81
- [22] **SULLEROTOVÁ, E.** *Krize rodiny*. Praha: 1998. 64 s. ISBN 80-7184647-3
- [23] **ULRICOVÁ, L.** *Obsahy z děl české literatury*. Humpolec: 2000. 204 s. ISBN 80-902846-1-2
- [24] **UTRIO, K.** *Dcery Eviny-historie evropské ženy*. Havlíčkův Brod: 1994. 210 s. ISBN 80-901646-0-9
- [25] **VIEWEGH, M.** *Bio manželka*. Brno: 2010. 165 s. ISBN 978-80-7227-298-3

Internetové zdroje:

- [26] *Chorobná žárlivost.* [online], [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: <http://www.skola-prozeny.cz/chorobna-zarlivost/>
- [27] *Proměny rodiny ve 20. století.* [online], [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://dejinyvpohode.cz/Articles/1373-2-Promeny+rodiny+ve+20+stoleti+.aspx>
- [28] *Historie svatby.* [online], [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.wedme.cz/magazin/historie/historie-svatby/201>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Simona Kotalová
Katedra:	Českého jazyka
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Literární obrazy manželství v proměně století
Název v angličtině:	Literary representations of marriage in centuries
Anotace práce:	<p>Diplomová se nejprve v krátkosti věnuje muži a ženě z psychologického hlediska.</p> <p>Druhá kapitola je zaměřena na některá literární díla, kde je hlavním motivem manželství.</p> <p>Třetí a nejdůležitější kapitola pojednává o proměně vztahu muže a ženy v manželství na ukázkách konkrétních postav z vybraných literárních děl 19., 20. a 21. století.</p>
Klíčová slova:	Mužský a ženský svět, vztah muže a ženy, manželství, literární díla
Anotace v angličtině:	<p>Diploma thesis deals at first with psychological aspects of woman and man.</p> <p>Second chapter focuses on some of the literary works where marriage is the main motif.</p> <p>Third and most important chapter is concerned with transformations of relationship between woman and man in marriage, illustrated on examples of characters from selected novels, dated from 19th, 20th and 21st century.</p>
Klíčová slova v angličtině:	World of woman and man, relationship between man and woman, marriage, literary works

Přílohy vázané v práci:	žádné
Rozsah práce:	73
Jazyk práce:	český